

Instytut Spraw Publicznych

RAPORT ROCZNY 2009

Instytut Spraw Publicznych

RAPORT ROCZNY 2009

Instytut Spraw Publicznych

**RAPORT
ROCZNY
2009**

© Copyright by Fundacja Instytut Spraw Publicznych

Warszawa 2010

ISBN: 978-83-7689-092-0

Wydawca:

Fundacja Instytut Spraw Publicznych

00-031 Warszawa, ul. Szpitalna 5 lok. 22

tel. (22) 556 42 60, fax. (22) 556 42 62

e-mail: isp@isp.org.pl

www.isp.org.pl

Redakcja:

Dorota Setniewska, Katarzyna Renaud

Zdjęcia:

Sławomir Kamiński, Robert Kowalewski, Maciej Zienkiewicz / Agencja Gazeta

Joanna Fomina, Jarosław Brzeziński, Krzysztof Wojda / Archiwum FRDL, Wojciech Radwański,
Grzegorz Rogiński,

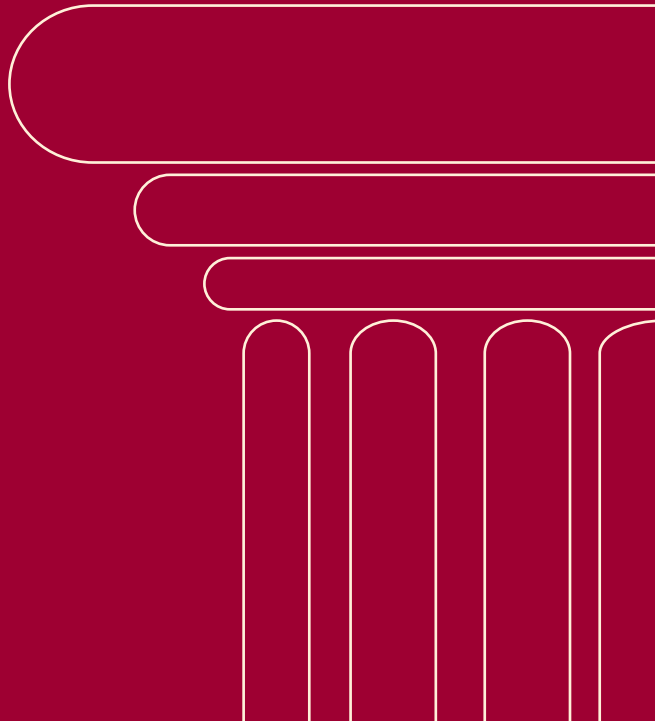
archiwa: BIK, Icentis, tygodnik „Polityka”, IWM, ISP, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności

Druk: WEMA Wydawnictwo-Poligrafia sp. z o.o.

Spis treści

Wstęp	5
O Instytucie Spraw Publicznych	9
Program Europejski	17
Program Polityki Społecznej	23
Program Społeczeństwa Obywatelskiego	29
Program Prawa i Instytucji Demokratycznych	35
Program Migracji i Polityki Rozwojowej	43
Nagroda im. Jerzego Zimowskiego	49
Stypendia i praktyki	55
Partnerzy	61
Finanse	65
Konferencje, seminaria, warsztaty	69
Publikacje	75

Wstęp

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH powstał w 1995 roku. Jego celem, w intencjach założycieli, była refleksja nad istotnymi problemami życia publicznego w Polsce – refleksja, która mogłaby służyć za podstawę politycznego działania innych. Równie ważnym zadaniem Instytutu miała być inicjacja publicznej dyskusji nad tymi problemami i próbami ich rozwiązania.

Założycielami Instytutu byli Leszek Balcerowicz, Aleksander Smolar, Jerzy Reguński, Józef Tischner i ja. Fundacja Batorego i wiedeński Instytut Nauk o Człowieku wsparły powstający Instytut instytucjonalnie i finansowo. Z czasem do grona wspierających dołączyły się i inne instytucje, w kraju i za granicą.

Realizacja celów Instytutu wymaga jego całkowitej niezależności politycznej – niezależności od partii politycznych i od politycznych ideologii – także niezależności światopoglądowej. Konsekwencją tego wymogu jest powszech-

na dostępność rezultatów Instytutowej pracy, a także całkowita przejrzystość procesu dochodzenia do tych rezultatów.

Centralną dziedziną zainteresowania Instytutu od początku jego istnienia były kwestie społeczne; w kraju powstającej wybuchowo gospodarki rynkowej stworzenie instrumentów polityki społecznej, a także stworzenie kompetencji pozwalających na rozpoznawanie w porę problemów społecznych i alternatywnych sposobów ich rozwiązywania było (i jest) problemem o zasadniczym znaczeniu. Innym polem działania Instytutu była reforma państwa; przemiana scentralizowanego molocha nastawionego na konsolidację władzy partii komunistycznej i zupełnie niedostosowanego do innych zadań w zdecentralizowany, demokratyczny i efektywny instrument organizacji interesu publicznego to ogromne, także intelektualne, zadanie. Istotnym elementem tego zadania – i w rezultacie ważnym polem aktywności Instytutu – jest też budowa świadomości obywatelskiej, aktywizacja obywateli. Wreszcie warunki i konsekwencje połączenia wolnej i demokratycznej Polski z wolną i demokratyczną Europą – przede wszystkim, choć nie wyłącznie, integracja społeczeństwa polskiego z Unią Europejską – to kolejny centralny przedmiot uwagi Instytutu.

To prawda, wspólna świadomość społeczeństwa tworzona jest przez mity i widzianą przez nie przeszłość. Ale i przez świadomość problemów, wobec których to społeczeństwo stoi – oraz wyborów, czasem wymagających tylko wiedzy, często także opcji za tymi, a nie innymi wartościami. Wysiłek zwiększenia tej świadomości – niezależnie od procesu politycznego, ale i w związku z nim – to misja Instytutu Spraw Publicznych.

Krzysztof Michalski
Przewodniczący Rady Fundacji Instytut Spraw Publicznych

ROK 2009 BYŁ ROKIEM WIELU ZMIAN w Instytucie Spraw Publicznych. W związku ze swoim udziałem w wyborach do Parlamentu Europejskiego z Instytutu odeszła profesor Lena Kolarska-Bobińska, która od 1997 roku pełniła funkcję Prezesa Zarządu.

Wieloletniej pracy Pani Profesor nasza Fundacja w ogromnej mierze zadzięcza swój rozwój instytucjonalny i programowy oraz wysoką pozycję w polskim życiu publicznym. W związku z jej odejściem Rada Fundacji, pod przewodnictwem profesora Krzysztofa Michalskiego, powierzyła mi – jako wieloletniemu dyrektorowi programowemu fundacji i członkowi jej zarządu – funkcję prezesa Fundacji. Do zarządu weszły także profesor Elżbieta Tarkowska oraz dr Agnieszka Liszka. Nastąpiły również zmiany osobowe w składzie Rady Fundacji oraz w naszym statucie. Rada Fundacji podjęła intensywną dyskusję nad przyszłością ISP oraz poprosiła zarząd o przygotowanie kompleksowej strategii rozwoju Fundacji. W 2009 roku

dobiegła końca kadencja Rady Programowej Fundacji. Nowy skład Rady Programowej, którą powołano już w 2010 roku, odzwierciedla cele i priorytety nowej strategii ISP. Chciałbym serdecznie podziękować wszystkim członkom Rady Fundacji, a szczególnie jej przewodniczącemu, profesorowi Krzysztofowi Michalskiemu, za ich osobiste głębokie zaangażowanie w działania mające na celu zapewnienie dalszego rozwoju Instytutu oraz udzielone mi i pozostałym członkom zarządu zaufanie i wsparcie w trudnym okresie zmian osobowych i instytucjonalnych. Serdecznie dziękuję panu Andrzejowi Topińskiemu, który zgodził się na pewien czas przejść z rady Fundacji do Zarządu, żeby pomóc mi w przygotowaniu i przeprowadzeniu zmian statutowych zaleconych przez Radę.

Dziękuję także wszystkim – zarówno ustępującym jak i nowopowołanym – członkom Rady Programowej ISP za ich gotowość służenia naszej Fundacji radą i pomysłami. Szczególne podziękowania składam profesorowi Andrzejowi Rychardowi, który przez kilka kadencji pełnił funkcję przewodniczącego Rady Programowej ISP.

Pomimo tak istotnych zmian osobowych i strukturalnych, Instytut utrzymał w 2009 roku dynamikę swoich działań programowych polegających na prowadzeniu badań i analiz oraz organizacji licznych debat dotyczących kluczowych obszarów życia publicznego. Instytut Spraw Publicznych – jako jeden z większych polskich think tanków – kieruje się w swoich działaniach celami i wartościami, które nasi fundatorzy określili 15 lat temu w akcie założycielskim Fundacji. Jednocześnie, planując nasze działania programowe staramy się, aby odnosiły się one w jak największym stopniu do bieżących i przyszłych wyzwań stojących przed Polską, Europą i wspólnotą międzynarodową. W miarę naszych sił chcemy przyczyniać się do przezwyciężania tych wyzwań i rozwiązywania problemów. Wyniki naszych badań i analiz kierujemy nie tylko do wąskiego kręgu politycznych decydentów, ale do szerokiej opinii publicznej. Bliska jest nam wizja Polski aktywnych i poinformowanych obywateli, którzy angażują się w demokratyczną i pluralistyczną debatę publiczną, współkształtują najważniejsze polityczne decyzje i w ten sposób biorą na siebie współodpowiedzialność za rozwój naszego kraju i europejskiej wspólnoty. Jesteśmy instytucją politycznie niezależną, co nie przeszkadza nam często zajmować stanowiska w ważnych (czasem kontrowersyjnych) kwestiach życia publicznego.

Mam nadzieję, że niniejszy raport pozwoli czytelnikom bardziej szczegółowo poznać pełen zakres działania Instytutu i zachęci Państwa do bieżącego zapoznawania się z wynikami naszych prac poprzez lekturę publikacji, na naszej stronie internetowej i w portalach społecznościowych oraz udział w licznych debatach i konferencjach, na które zawsze serdecznie zapraszamy.

Jacek Kucharczyk
Prezes Fundacji Instytut Spraw Publicznych

0 Instytucie Spraw Publicznych

FUNDACJA INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH (ISP) jest jednym z wiodących polskich think tanków, niezależnym ośrodkiem badawczo-analitycznym. ISP powstał w 1995 roku. Poprzez prowadzenie badań, ekspertyz i rekomendacji dotyczących podstawowych kwestii życia publicznego Instytut służy obywatelowi, społeczeństwu i państwu.

ISP współpracuje z ekspertami i badaczami z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych. Wyniki projektów badawczych prezentowane są na konferencjach i seminariach oraz publikowane w formie książek, raportów, komunikatów i rozpowszechniane wśród posłów i senatorów, członków rządu i administracji, w środowiskach akademickich, a także wśród dziennikarzy i działaczy organizacji pozarządowych. ISP działa aktywnie na forum międzynarodowym, będąc członkiem wielu sieci i stowarzyszeń. Instytut jest jednym z założycieli i członków organizacji PASOS (Policy Association for an Open Society), zrzeszającej 41 think tanków z krajów Europy Środkowo-Wschodniej i Centralnej Azji. Prezes ISP jest członkiem Rady Dyrektorów Fundacji European Partnership for Democracy.

OBSZARY TEMATYCZNE

Obszary tematyczne, którymi się zajmujemy to:

tematyka europejska: polska polityka europejska i zagraniczna; wizerunek Polski i innych krajów europejskich; przyszły kształt granic Unii Europejskiej; działania instytucji unijnych; polityka zagraniczna UE; kierunki reform polityk unijnych; skuteczne wykorzystanie funduszy unijnych dla rozwoju Polski; społeczne postawy związane z integracją europejską

polityka społeczna: przeciwdziałanie marginalizacji społecznej; sytuacja wybranych grup społecznych; rynek pracy; dialog społeczny; stosunki przemysłowe; polityka rodzinna; wyzwania demograficzne

społeczeństwo obywatelskie: kondycja trzeciego sektora w Polsce; rozwój współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi oraz sektorem publicznym i prywatnym; rozwój dialogu obywatelskiego; udział obywateli w życiu publicznym

prawo i instytucje demokratyczne: stan polskiej demokracji; aktywizacja wyborcza obywateli; dostęp obywateli do wymiaru sprawiedliwości i pomocy prawnej; przeciwdziałanie korupcji; finansowanie polityki; etyka w administracji publicznej

migracje i polityka rozwojowa: polska i europejska polityka migracyjna i rozwojowa – w tym przepływ siły roboczej oraz globalizacja rynków pracy; konsekwencje polityki wizowej Polski i UE; upowszechnianie doświadczeń polskiej transformacji w krajach Europy Wschodniej; budowanie demokracji na zewnątrz UE

W roku 2009 działalność ISP prowadzona była w ramach czterech programów: **Programu Europejskiego, Programu Polityki Społecznej, Programu Migracji i Polityki Rozwojowej oraz Programu Prawa i Instytucji Demokratycznych**. Na początku 2010 roku utworzono nowy program – **Program Społeczeństwa Obywatelskiego**.

MISJA ISP

- podnoszenie jakości debaty publicznej w Polsce i na poziomie europejskim, aby była merytoryczna oraz nastawiona na rozwiązywanie problemów i budowanie wiedzy
- wprowadzanie do debaty publicznej nowych tematów oraz upowszechnianie innowacyjnego podejścia do kwestii publicznych
- tworzenie mechanizmów umożliwiających włączanie obywateli oraz różnych ich grup i środowisk w debatę publiczną, a także w inne formy aktywności życia publicznego
- dbanie o jakość polityki publicznej realizowanej w Polsce poprzez inspirowanie zmian prawnych i instytucjonalnych

WIZJA ISP

- obywatel: wykształcony, świadomy swoich praw i obowiązków, współodpowiedzialny i zaangażowany w życie publiczne
- polskie społeczeństwo: otwarte (tolerancyjne, inkluzyjne), aktywne, solidarne, zamożne i europejskie
- państwo polskie: demokratyczne, deliberujące, praworządne, nowoczesne, sprawne, potrafiące definiować długo- i krótkofalowe cele, zorientowane na obywatela, partnerskie, transparentne, aktywne, odpowiedzialne wobec wspólnoty międzynarodowej

› ISP w 2009 roku:

- › 23 pracowników
- › 200 ekspertów
- › 55 projektów
- › 80 publikacji
- › 70 seminariów, konferencji i warsztatów
- › 400 artykułów, wywiadów i komentarzy pracowników i ekspertów ISP w mediach

› Analizy, opinie, komentarze i artykuły ekspertów ISP prezentowały media polskie i zagraniczne, m.in: „Gazeta Wyborcza”, „Rzeczpospolita”, „Dziennik Gazeta Prawna”, „Polska the Times” „Gazeta Krakowska”, „Dziennik Łódzki”, „Głos Wielkopolski”, „Dziennik Polski”, „Gazeta Pomorska”, „Polityka”, „Newsweek Polska”, „Metro”, TVP1, TVP 2, TVP Info, POLSAT, Polsat News, TVN, TVN24, TVN CNBC Biznes, Program I Polskiego Radia, Program III Polskiego Radia, Radio Zet, TOK FM, PIN, VOX FM, Polskie Radio dla Zagranicy, „The Guardian”, „The New York Times”, „International Herald Tribune”, „Daily Telegraph”, „The Irish Times”, „Le Figaro”, „El Pais”, „Associated Press”, „Der Spiegel”, „Berliner Zeitung”, „Dagens Nyheter”, „L`Express”, Reuters, BBC World.

RADA FUNDACJI INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

prof. Krzysztof Michalski – Przewodniczący Rady Fundacji

Filozof, profesor Uniwersytetu Warszawskiego i Boston University, Rektor Instytutu Nauk o Człowieku w Wiedniu. Członek Zarządu Fundacji im. Stefana Batorego, Komitetu Doradczego International Academic Freedom (New York); zasiada w jury Nagrody im. Hannah Arendt.

Jerzy Baczyński

Redaktor naczelny tygodnika „Polityka” oraz prezes Spółdzielni Pracy POLITYKA. Wiceprezes Izby Wydawców Prasy, członek zarządu Radia TOK FM, polskiej grupy Trilateral Commission.

Igor Chalupec

Założyciel i Prezes Zarządu ICENTIS Corporate Solutions. Były Prezes Zarządu i Dyrektor Generalny Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN. Członek rad nadzorczych spółek: Budimex SA, PZU Życie, Bank Handlowy w Warszawie. Członek Rady Programowej Forum Ekonomicznego w Kryniczy.

prof. Danuta Hübner

Posłanka, Przewodnicząca Komisji Rozwoju Regionalnego w Parlamencie Europejskim. Była Szefową Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, Szefową Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

prof. Marcin Król

Filozof i historyk idei, publicysta. profesor zwyczajny Uniwersytetu Warszawskiego, dziekan Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji UW. Był uczestnikiem obrad Okrągłego Stołu, członkiem zespołu ds. reform politycznych i podzespołu ds. środków masowego przekazu.

Jarosław Kurski

Zastępca redaktora naczelnego „Gazety Wyborczej”. Należał do opozycyjnego Ruchu Młodej Polski. Członek redakcji „Solidarności”. Autor esejów o Raymondzie Aronie oraz biografii Jana Nowaka-Jeziorańskiego.

prof. Jerzy Regulski

profesor nauk ekonomicznych, doktor honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Roskilde (Dania). Inicjator i realizator reformy samorządowej. Prezes Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Był uczestnikiem obrad Okrągłego Stołu, senatorem, pełnomocnikiem rządu ds. reformy samorządu terytorialnego, ambasadorem RP przy Radzie Europy, przewodniczącym Rady ds. Reform Ustrojowych Państwa, członkiem Narodowej Rady Integracji Europejskiej.

prof. Wojciech Sadurski

Filozof prawa i konstytucjonalista, profesor nauk prawnych, profesor Wydziału Prawa University of Sydney oraz Centrum Europejskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Autor wielu książek i artykułów naukowych z zakresu filozofii prawa, konstytucjonalizmu porównawczego i filozofii politycznej.

Andrzej Topiński

Główny Ekonomista Biura Informacji Kredytowej S.A. (od 2007). Był wiceprezesem Narodowego Banku Polskiego, przewodniczącym rady nadzorczej PKO BP, później prezesem PKO BP, następnie prezesem Związku Banków Polskich i członkiem zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej SA.

Helena Łuczywo – do 20.08.09

Dziennikarka, współzałożycielka „Gazety Wyborczej”. Do 2009 roku zastępca redaktora naczelnego „Gazety”; do 2004 roku – na stanowisku wiceprezesa zarządu Agory. Uczestniczyła ze strony opozycyjnej w obradach rady ds. mediów Okrągłego Stołu.

RADA PROGRAMOWA (MARZEC 2007-MAJ 2010)

prof. Bronisław Geremek – Poseł do Parlamentu Europejskiego
prof. Lena Kolarska-Bobińska (od 29.06.09) – Posłanka do Parlamentu Europejskiego
Bronisław Komorowski – Marszałek Sejmu, obecnie Prezydent RP
dr Jerzy Kropiwnicki – Prezydent Miasta Łodzi (w latach 2002-2010)
prof. Ewa Łętowska – Sędzia Trybunału Konstytucyjnego
dr Jan Olbrycht – Poseł do Parlamentu Europejskiego
dr Andrzej Olechowski – były Minister Spraw Zagranicznych
Maria Paśło-Wiśniewska – Prezes Central European Pharmaceutical Distribution
prof. Andrzej Rychard – Polska Akademia Nauk
prof. Wojciech Sadurski (do 11.03.09) – University of Sydney
prof. Marek Safjan – Sędzia Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich
Tomasz Sielicki – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Sygnity SA
Aleksander Smolar – Prezes Zarządu Fundacji im. Stefana Batorego
Konrad Szymański – Poseł do Parlamentu Europejskiego
Lech Wałęsa – były Prezydent RP
prof. Andrzej Zoll – Uniwersytet Jagielloński

RADA PROGRAMOWA (MAJ 2010-MAJ 2013)

Włodzimierz Cimoszewicz – Senator RP
prof. Małgorzata Fuszara – Uniwersytet Warszawski
Lidia Geringer de Oedenberg – Posłanka do Parlamentu Europejskiego
Andrzej Klesyk – Prezes Zarządu PZU SA
Joanna Kluzik-Rostkowska – Posłanka do Sejmu RP
Paweł Kowal – Poseł do Parlamentu Europejskiego
prof. Joanna Kurczewska – Polska Akademia Nauk
prof. Ewa Łętowska – Sędzia NSA i Trybunału Konstytucyjnego
prof. Bronisław Misztal – Community of Democracies
Jan Olbrycht – Poseł do Parlamentu Europejskiego
prof. Wiktor Osiatyński – Central European University w Budapeszcie
Maria Paśło-Wiśniewska – Prezes Central European Pharmaceutical Distribution
prof. Monika Płatek – Uniwersytet Warszawski
prof. Jacek Raciborski – Uniwersytet Warszawski
prof. Adam Rotfeld – Group of Experts on NATO's New Strategic Concept
prof. Irena Rzeplińska – Helsińska Fundacja Praw Człowieka
prof. Marek Safjan – Sędzia Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich
Tomasz Sielicki – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Sygnity SA
prof. Krystyna Słany – Uniwersytet Jagielloński
dr Joanna Staręga-Piasek – Instytut Rozwoju Służb Społecznych
prof. Magdalena Środa – Uniwersytet Warszawski

Maciej Witucki – Prezes Telekomunikacji Polskiej SA
prof. Mirosław Wyrzykowski – Sędzia Trybunału Konstytucyjnego
prof. Andrzej Zoll – Uniwersytet Jagielloński

ZARZĄD

dr Jacek Kucharczyk, Prezes Zarządu Instytutu Spraw Publicznych (od 30.06.09, do 29.06.09 Członek Zarządu) – socjolog i analityk polityczny, doktor nauk humanistycznych (IFiS PAN). W ISP pracuje od 1997 roku. Zainteresowania badawcze: demokracja a populizm, polityka europejska, stosunki transatlantyckie, promocja demokracji. Czynny publicysta, współpracuje z najpoważniejszymi tytułami prasowymi w Polsce i za granicą, często komentuje wydarzenia polityczne w TV i radio. Jeden z założycieli PASOS – stowarzyszenia think tanków z Europy Środkowej i Wschodniej. Członek rady European Partnership for Democracy w Brukseli.

dr Agnieszka Liszka, Członek Zarządu – menedżer ds. komunikacji w jednej z największych firm konsultingowych. Członek Zarządu Instytutu Spraw Publicznych, Rady Programowej Kongresu Kobiet, Rady Kwartalnika ResPublica Nowa. Była rzeczniczka rządu Donalda Tuska (2007-2008). Jest doktorem socjologii. Ukończyła dziennikarstwo oraz stosunki międzynarodowe na Uniwersytecie Warszawskim.

prof. Elżbieta Tarkowska, Członek Zarządu – socjolog, pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk oraz w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej. Jest także redaktorem naczelnym kwartalnika „Kultura i Społeczeństwo”. Od kilkunastu lat zajmuje się badaniem ubóstwa i wykluczenia społecznego.

prof. Lena Kolarska-Bobińska, Prezes Zarządu, Dyrektor Instytutu Spraw Publicznych (do 14.04.09)
Andrzej Topiński, Członek Zarządu (od 29.06.09 do 20.08.09)

DYREKTOR DS. ROZWOJU

Danuta Pławecka

DYREKTOR SEKRETARIATU I KOMUNIKACJI

Katarzyna Renaud

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

Czeska prezydencja w Radzie Unii Europejskiej – spojrzenie z Polski

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

Partnerstwo dla Prezydencji?

Współpraca administracji z sektorem pozarządowym
podczas czeskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej
– wnioski dla Polski

Raport z badań
Instytutu Spraw Publicznych

Nr 95
czerwiec 2009

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

Rosja w kryzysie a sen o imperium – polska perspektywa

Jan Piekło

No. 6/90
January 2009

THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS
INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

The new transatlantic agenda – a view from Poland

Jacek Kucharczyk

- Polish foreign policy and public opinion attitudes have become more 'European' since the early Bush era, when Poland supported the invasion of Iraq. Nevertheless, Poland still differs from its key European partners such as Germany and France in its views on Russia and expects its viewpoint to be reflected in the debate on the new EU-US agenda.
- Poland's priorities for the new transatlantic agenda are regional rather than global. They focus on the countering of Russia's resurgence and anchoring other Eastern European countries more firmly in the Western orbit. The

Opinions

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

Polen und Deutsche

Ihr gegenseitiges Bild und ihre Vision von Europa

Herausgegeben von:
Lena Kolarska-Bobińska
Agnieszka Łada

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

Bilans aktywności polskich posłów do Parlamentu Europejskiego Cele, osiągnięcia, wnioski na przyszłość

Melchior Sztepanik
Elżbieta Kaca
Agnieszka Łada

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Program Europejski

PROGRAM EUROPEJSKI koncentruje się na badaniu i analizie aktualnej polityki europejskiej i zagranicznej Polski oraz monitorowaniu działalności instytucji europejskich. Naszym celem jest współtworzenie merytorycznej debaty na tematy europejskie w Polsce oraz proponowanie niezbędnych rozwiązań w obszarze polskiej polityki zagranicznej, w tym europejskiej. Staramy się działać poprzez komentowanie bieżących wydarzeń w Unii Europejskiej, analizowanie ich i formułowanie rekomendacji dla decydentów w Polsce i na szczeblu unijnym.

Kierownik Programu:

dr Agnieszka Łada

Zespół: Małgorzata

Fałkowska-Warska,

Aleksander Fuksiewicz,

Elżbieta Kaca

Eksperci: dr hab.

Tomasz G. Grosse,

dr Joanna Konieczna-

Salamatin, Beata

Roguska, dr Melchior

Szczepanik

OBSZARY TEMATYCZNE

- polska polityka europejska i zagraniczna
- wizerunek Polski i innych krajów europejskich
- przyszły kształt granic Unii Europejskiej
- działania instytucji unijnych
- polityka zagraniczna UE
- kierunki reform polityk unijnych
- skuteczne wykorzystanie funduszy unijnych dla rozwoju Polski
- społeczne postawy związane z integracją europejską

DZIAŁANIA W 2009 ROKU

W czerwcu 2009 odbyły się wybory do Parlamentu Europejskiego. ISP monitorował kampanię wyborczą oraz włączał się w działania profrekwencyjne w ramach „Koalicji 7 czerwca”. W 2009 roku Polska obchodziła też piątą rocznicę przystąpienia do Unii Europejskiej. Kraje Europy Środkowo-Wschodniej świętowały 20-lecie przemian demokratycznych roku 1989. Wydarzenia te skłaniały do podsumowań, analiz oraz prowadzenia ogólnoeuropejskich dyskusji – w wielu z nich uczestniczyli eksperci Programu Europejskiego. Równolegle, Polska przygotowywała się do pełnienia w 2011 roku Prezydencji w Radzie UE. ISP prowadził badania doświadczeń innych krajów, które sprawowały Przewodnictwo w ostatnich latach, aby na ich podstawie opracować rekomendacje dla polskiej administracji. Przygotowaliśmy także ekspertyzy dla rządu oraz uczestniczyliśmy w debatach na temat przygotowań do Prezydencji.

Wśród wielu projektów realizowanych przez Program Europejski w 2009 roku należy wyróżnić trzy główne tematy: Prezydencja w Radzie UE, Parlament Europejski oraz stosunki polsko-niemieckie.

PREZYDENCJA

Wobec zbliżającej się w 2011 roku polskiej Prezydencji w Radzie UE, Program Europejski aktywnie uczestniczył w debacie na temat polskich przygotowań, analizował doświadczenie innych krajów w tym zakresie i formułował rekomendacje dla rządu. Instytut zajmował się wieloma aspektami polskich przygotowań do Przewodnictwa, szczególnie współpracą trzeciego sektora z administracją rządową.

W przygotowaniach do Prezydencji cenne jest korzystanie z doświadczeń krajów, które sprawowały już Przewodnictwo w Radzie UE. ISP przeanalizował przebieg Prezydencji czeskiej, prezentując wyniki badań podczas konferencji „Czeska Prezydencja w oczach Polaków – ocena dokonań Czech podczas ich przewodnictwa w UE w 2009 roku” zorganizowanej we współpracy z Fundacją im. Heinricha Bölla. Kolejnym wydarzeniem, poświęconym aspektowi współpracy czeskiej administracji ze środowiskiem pozarządowym była konferencja „Czeska Prezydencja w Radzie UE a organizacje pozarządowe – wnioski dla Polski”. W dyskusji na temat włączenia organizacji pozarządowych do współpracy z administracją publiczną wzięli udział przedstawiciele czeskich organizacji pozarządowych oraz czeskiego MSZ.

Podczas konferencji przedstawiliśmy raport ISP *Partnerstwo dla Prezydencji? Współpraca administracji z sektorem pozarządowym podczas czechskiej Prezydencji w Radzie UE – wnioski dla Polski*.

Prezydencja jest wyzwaniem dla całego kraju, dla instytucji publicznych, a także organizacji pozarządowych. Współpracujemy z różnymi podmiotami, aby debata na temat Przewodnictwa była jak najszersza i otwarta na wiele głosów. We współpracy z Wydziałem Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, UKiE i marszałkiem województwa wielkopolskiego zorganizowaliśmy konferencję „Przewodnictwo państwa w Radzie Unii Europejskiej – doświadczenia partnerów, propozycje dla Polski”. Jej tematem były m. in. przygotowania administracji publicznej i szkolenie kadr dla prezydencji, rola regionów i przygotowania miast oraz rola środków społecznego przekazu podczas prezydencji. W ramach projektu wydaliśmy także książkę: *Przewodnictwo państwa w Radzie Unii Europejskiej – doświadczenia partnerów, propozycje dla Polski* (red. W. Czachór, M. Tomaszuk, UAM, Poznań 2009).

ISP opracował na zlecenie rządu trzy ekspertyzy dotyczące współpracy trzeciego sektora i administracji podczas Prezydencji. Rekomendacje Instytutu znalazły zastosowanie w przygotowywanych rządowych planach i dokumentach.

W związku z kończącą się, pierwszą dla polskich posłów, kadencją Parlamentu Europejskiego, ISP przeanalizował ich działalność. Opisując dokonania polskich posłów, Instytut wzbogacił merytorycznie debatę toczącą się podczas kampanii do Parlamentu Europejskiego. Podsumowanie doświadczeń i aktywności polskich posłów do PE oraz rekomendacje dotyczące skutecznego działania w Parlamencie Europejskim ukazały się w raporcie badawczym *Bilans aktywności polskich posłów do Parlamentu Europejskiego. Cele, osiągnięcia wnioski na przyszłość* (M. Szczepanik, E. Kaca, A. Łada, ISP, Warszawa 2009); zostały także przedstawione na konferencji „Polscy posłowie do Parlamentu Europejskiego – bilans aktywności i wnioski na przyszłość”. Program zajmował się też współpracą polskiej administracji z posłami do PE, wskazując obszary, gdzie konieczne są zmiany. Temu tematowi poświęciliśmy seminarium i jedno z wydań publikacji „Analizy i Opinie”. Przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, w kwietniu 2009 roku przeprowadziliśmy również badania na temat postaw obywateli wobec wyborów do PE i wiedzy na ich temat.

PARLAMENT EUROPEJSKI

W 2008 roku Instytut po raz trzeci przeprowadził wizerunkowe badania polsko-niemieckie, których wyniki opublikowano w 2009 roku w książce wydanej po polsku i niemiecku *Polska - Niemcy. Wzajemny wizerunek i wizja Europy* (red. L. Kolarska-Bobińska, A. Łada, ISP, Warszawa 2009). W badaniu uwzględnione zostały opinie obydwu społeczeństw oraz eks-

STOSUNKI POLSKO – NIEMIECKIE

pertów. Niemcy i Polacy zostali zapytani o to, co myślą o państwie sąsiadującym i o jego mieszkańcach, oraz jak wyobrażają sobie dalszą integrację europejską. Publikacja została wydana po polsku i po niemiecku. W konferencjach w Warszawie i Berlinie uczestniczyło łącznie ponad 200 osób, a wnioski wielokrotnie cytowały polskie i niemieckie media.

W związku z 70-tą rocznicą wybuchu II wojny światowej we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera w Polsce przeprowadziliśmy badania dotyczące opinii Polaków o stanie stosunków polsko-niemieckich i wpływie wydarzeń II wojny światowej na obecne relacje między krajami. Polacy zostali zapytani również o ocenę niemieckiej polityki europejskiej. Wyniki badań przedstawiliśmy w przededniu rocznicy, 31 sierpnia.

KONTAKTY MIĘDZYNARODOWE

ISP został wybrany, jako jedna z 47 organizacji Unii Europejskiej, do udziału w Civil Society Forum Partnerstwa Wschodniego. Forum ma na celu włączenie przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w kształtowanie programu Partnerstwa Wschodniego, którego ramy zatwierdzili przywódcy państw UE oraz sześciu krajów objętych inicjatywą na szczycie w Pradze w maju 2009 r. Forum gromadzi 240 reprezentantów organizacji pozarządowych z krajów Unii Europejskiej i państw objętych programem Partnerstwa Wschodniego. W trakcie obrad grupy robocze przyjęły rekomendacje dotyczące m.in. monitorowania środków pomocowych dla krajów Partnerstwa Wschodniego czy uwzględnienia problematyki praw kobiet. Wśród przyjętych rekomendacji znalazły się postulaty ISP dotyczące wprowadzenia ruchu bezwizowego dla obywateli tych państw. Rekomendacje Forum zostały przekazane 8 grudnia szefom rządów państw członkowskich UE.

Nawiązując do dwudziestej rocznicy przemian demokratycznych w Europie, Instytut we współpracy z organizacjami z Czech, Słowacji i Węgier: Center for Policy Studies, IVO - Inštitút pre verejné otázky oraz PASOS, przeprowadził badania opinii publicznej w krajach Grupy Wyszehradzkiej, dotyczące postrzegania przełomu 1989 roku, oraz oceny dotychczasowych przemian i stanu demokracji. Wyniki badań zostały przedstawione w Warszawie i Pradze. Konferencja w Pradze została zorganizowana przez ISP i PASOS we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Republiki Czech. W dyskusjach w Pradze brali udział zarówno młodzi społeczni liderzy z krajów Grupy Wyszehradzkiej, jak również osoby odpowiedzialne za wspieranie demokracji za granicą oraz prawa człowieka z krajów Partnerstwa Wschodniego, przedstawiciele Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego oraz członkowie rządów krajów UE.

We współpracy ze Stałym Sekretariatem Wspólnoty Demokracji i Uniwersytetem Warszawskim zorganizowaliśmy konferencję z udziałem byłej Sekretarz Stanu USA Madeleine Albright i Ministra Spraw Zagranicznych Radosława Sikorskiego pt. „Demokracja w czasie globalnego kryzysu”. Zaproszeni goście dyskutowali między innymi o stanie demokracji w cza-

sie kryzysu, przyszłości NATO, stosunkach z Rosją oraz sytuacji w Pakistanie i Afganistanie.

Po wygranej Baracka Obamy, ISP wspólnie z German Marshall Fund of the US w Berlinie, zorganizował debatę na temat przyszłości stosunków transatlantyckich, z perspektywy polskiej, niemieckiej i amerykańskiej. W debacie wziął udział dr Jacek Kucharczyk. Kilka dni później w siedzibie GMF w Waszyngtonie, dr Kucharczyk zaprezentował *policy brief* „The new transatlantic agenda – a view from Poland”, dotyczący oczekiwań Polski wobec administracji Baracka Obamy.

› W 2009 roku, jako jeden z dwóch think tanków w nowych krajach członkowskich, otrzymaliśmy grant operacyjny z Komisji Europejskiej w ramach Programu „Europa dla Obywateli 2007-2013”. Grant przyznawany jest organizacjom działającym na arenie europejskiej na rzecz rozwoju aktywnego obywatelstwa.

› ISP został wybrany, wraz z 46 organizacjami Unii Europejskiej, do udziału w Civil Society Forum Partnerstwa Wschodniego. Forum ma na celu włączenie przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w kształtowanie programu Partnerstwa Wschodniego.

› „Zbliża się polska Prezydencja w Unii i Euro 2012. To świetna szansa, ale żeby ją wykorzystać, musimy już teraz zacząć intensywnie dbać o nasz wizerunek. Wiedza obywateli bierze się głównie z mediów, a te przedstawiają zniekształcony obraz Polski. Takie negatywne stereotypy trzeba zmienić poprzez aktywne działania.”

„Polska”, Obywatelstwo przestaje nas lubić, rozmowa z dr Agnieszką Ładą, 24.03.2009

Program Polityki Społecznej

DZIAŁANIA PROGRAMU POLITYKI SPOŁECZNEJ koncentrują się na analizie najważniejszych wyzwań stojących przed polityką społeczną w XXI wieku, związanych zarówno z procesami ekonomicznymi, takimi jak np. wyzwania globalizacyjne, jak i przemianami socjokulturowymi.

Zespół: Kamila Hernik,
Ewelina Kuźmich,
Izabela Przybyś, Anita
Sobańska, Paulina
Sobiesiak, Tomasz
Szóstek, dr Joanna
Zalewska

Eksperti: dr Jan
Czarzasty, dr Magdalena
Dudkiewicz, dr Tomasz
Każmierczak,
dr Mariola Raclaw,
dr Marek Rymsza,
Tomasz Schimanek

OBSZARY TEMATYCZNE

- przeciwdziałanie marginalizacji społecznej
- sytuacja wybranych grup społecznych
- dialog społeczny
- stosunki przemysłowe
- przeciwdziałanie narkomanii
- wyzwania demograficzne

DZIAŁANIA W 2009 ROKU

W 2009 roku Program realizował projekty m. in. w obszarach: przeciwdziałania marginalizacji społecznej, dialogu społecznego, sytuacji osób niepełnosprawnych, wyzwań demograficznych i funkcjonowania systemu ochrony zdrowia. Kluczowe dla Programu było włączenie się w realizację dwóch wieloletnich projektów systemowych związanych z wykluczeniem społecznym, finansowanych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu to jeden z najważniejszych celów europejskiej polityki społecznej. Skalę problemu obrazują dane statystyczne – aż 80 mln mieszkańców UE jest zagrożonych ubóstwem. W 2009 roku ISP włączył się w realizację dwóch partnerskich projektów „Tworzenie i rozwijanie standardów jakości usług pomocy i integracji społecznej” oraz „Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej”, ukierunkowanych na wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej. Oba projekty oparte są na partnerstwie kompetencji wielu ośrodków badawczych, instytucji i organizacji. Będą realizowane do 2014 roku.

Celem projektu dotyczącego standardów jakości i usług pomocy i integracji społecznej jest podniesienie profesjonalizmu i zwiększenie skuteczności instytucji pomocy i integracji społecznej. W ramach partnerstwa, ISP we współpracy ze Stowarzyszeniem Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, jest odpowiedzialny za opracowanie i przetestowanie innowacyjnych metod środowiskowej pracy socjalnej w środowiskach zmarginalizowanych.

W ramach Programu kontynuujemy prace związane z tematyką ekonomii społecznej. W latach 2004–2008 zajmowaliśmy się wypracowaniem polskiego modelu przedsiębiorczości społecznej, mobilizowaniem społeczności lokalnych do tworzenia partnerstw i rozwijania ekonomii społecznej. Działania prowadzone obecnie mają zwiększyć potencjał i profesjonalizować sektor ekonomii społecznej w Polsce, poprzez wypracowanie spójnego i kompleksowego systemu wspierania dostosowanego do potrzeb i specyfiki podmiotów ekonomii społecznej. Nasze prace w tym zakresie są komplementarne z pracami Zespołu ds. Ekonomii Społecznej, powołanego przy Premierze RP. Pozwoli to Zespołowi na korzystanie z efektów prac badawczo-eksperymentalnych ISP.

Prędzej pomoże Święty Mikołaj

Dla pomocy społecznej bezdomny to bezdomny. Zawsze będą tacy, dla których po ograniczyć się do tego, aby nie umarli z głodu. Ale innym można pomóc normalnie

ROZMOWA Z
**dr Magdalena
Dudkiewicz***

FILIP KLIMASZEWSKI

MALGORZATA KOLIŃSKA-DĄBROWSKA: Ewa była już kilkakrotnie bezdomna i bezrobotna. Ani razu nie otrzymała takiej pomocy, aby raz na zawsze wyjść z wykluczenia. Dlaczego?

MAGDALENA DUDKIEWICZ: Ewa stanowi problem dla systemu pomocy społecznej, bo jej sytuacja jest złożona. Po pierwsze, jest była narkomanką. Po drugie, jest bezdomna. Po trzecie, jest bezrobotna. Po czwarte, ma dziecko, które obecnie przebywa w placówce, i - po piąte - jest w stałym związku z mężczyzną, który też jest byłym narkomanem, a chce z nim stworzyć rodzinę.

wiedzialność, także finansową, za swoją rodzinę.

To dlaczego jest tak źle, skoro jest tak dobrze?

- Najęży przykładzie jak na dłoni widać dwie największe bolączki systemowe. Paradoksalnie, nie chodzi o pieniądze. Pierwszy problem to brak koordynacji. I to zarówno wewnątrz systemu - bo niejasny jest podział zadań między ośrodkami pomocy społecznej na poziomie gminy i centrami pomocy rodzinie na poziomie powiatu, jak i między pomocą społeczną a innymi instytucjami wsparcia - urzędem pracy, kuratorami sądowymi, domami dziecka itd.

Chodzi o to, że w Polsce nie funkcjonuje polityka rodzinna z prawdziwego zdarzenia. Została wtłoczona w obręb pomocy społecznej, a to oznacza dla niej marginalizację i kojarzenie jej z sytuacją kryzysową czy wręcz patologiczną. A przecież dla państwa nie ma nic lepszego, także z finansowego punktu widzenia, niż sprawnie funkcjonująca rodzina, która prawidłowo wychowa dzieci.

Osobom wykluczonym oferuje się dach nad głową, bezpłatne jedzenie i nic więcej. A co z resztą, jest w rękach bezdomnego?

- Właściwie tak, czasem mogą liczyć

czające zakłady karne), rodzinne (znaczna grupa to wychowankowie placówek). Po prostu - morze nieszczęść.

Po drugie, dla systemu bezdomny to bezdomny. Brakuje rzetelnej diagnozy, wszystkich wrzuca się do jednego worka. Zawsze będą tacy, którzy swojego życia już nie zmieniają, a nasza, czyli społeczeństwa, pomoc musi ograniczyć się do tego, żeby nie zamarli lub nie umarli z głodu. Ale innym można pomóc się odbić. Tylko rzetelna diagnoza może spośród ogółu bezdomnych wybrać tych, którym można pomóc kompleksowo,

Pracownik socjalny, zamiast zaplanować kompleksowe działania, które pozwolą wyjść potrzebującej osobie z kryzysu, doraźnie gasi pożary

nawet ponosząc jednorazowo większe koszty, bo dzięki tej pomocy oni wyjdą na prostą i nie tylko przestaną nas kosztować, lecz będą dokładać się do budżetu państwa, płacić podatki.

buduje przecież nowego, dla Ewy ani jej go nie wy... nym rynku. Zupełnie in... wygląda, gdy spojrzysz... kosztów, które dla całego... stwa generuje sytuację... manie jej córki w placów... nie jej i jej partnera w... obecnie mieszkają, ko... tualnego leczenia, kos... pojawić się w związku... ka nie wychowuje się...

To jest jak z pieni... laktę i badania pr... dziś na to nie wyda... znacznie więcej pój... by w zaawansowan... roby. To jak myśle... potop. Polityka spo... sce krótkowzroczn... Dlaczego łatwiej ro... życiowych i jego u... schronisku, ja w dru... mu dziecka, niż po...

- No właśnie dla... tej rodziny gene... - trzeba dać im mi... ki temu jutro oni s... kie koszty znikn... suje. Na dziś tyel... Ewie nikt w por... okazał życzliwos...

W 2009 roku minęło dziewięć lat od wprowadzenia do polskiego ustawodawstwa penalizacji posiadania każdej ilości narkotyków niezależnie od ich przeznaczenia. W 2009 roku Program Polityki Społecznej we współpracy z Global Drug Policy Program Open Society Institute ocenił koszty Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii i jej realizacji w praktyce. Skupiliśmy się na art. 62 ustawy, zgodnie z którym posiadanie każdej ilości narkotyków podlega karze. Wyniki badań pokazały m.in., że realizacja art. 62 kosztuje budżet państwa około 80 mln złotych rocznie, a penalizacja posiadania narkotyków (niezależnie od ich ilości i przeznaczenia) nie jest oceniana jako skuteczne narzędzie w walce z handlem środkami odurzającymi czy zapobieganiu ich używania. Ekspertcy Instytutu włączyli się też do prowadzonej przez „Gazetę Wyborczą” debaty „My Narkopolacy”. Publikacją podsumowującą projekt jest raport *Karanie za posiadanie. Artykuł 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - koszty, czas, opinie* (red. E. Kuźmicz, Z. Mielecka-Kubień, D. Wiszejko-Wierzbicka, ISP, Warszawa 2009).

Polska ma jedno z najniższych w Europie wskaźników zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Program Polityki Społecznej od ponad dziesięciu lat analizuje najważniejsze źródła słabości systemu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. W 2009 r. w ramach projektu „Zatrudnianie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Uwarunkowania systemowe”, realizowanego we współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób

**PRZECIWDZIAŁANIE
NARKOMANII**

**SYTUACJA GRUP
DEFAWORYZOWANYCH
NA RYNKU PRACY
(OSOBY
NIEPEŁNOSPRAWNE)**

Niepełnosprawnych, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych i Telekomunikacją Polską, przygotowaliśmy rekomendacje dla pracodawców, rządu i władz lokalnych, mające ułatwić osobom niepełnosprawnym dostęp do otwartego rynku pracy. Wyniki badań zostały opublikowane w książce *Zatrudniając niepełnosprawnych. Wiedza, opinie i doświadczenia pracodawców* (red. B. Gąciarz, E. Giermanowska, ISP, Warszawa 2009). Rekomendacje zostały zamieszczone również w dwóch poradnikach skierowanych do pracodawców *Jak zatrudnić osobę niepełnosprawną? Poradnik dla pracodawcy z otwartego rynku pracy* oraz *Pracodawcy o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Jak jest? Co można zmienić?*

DIALOG SPOŁECZNY, STOSUNKI PRZEMYSŁOWE

Dialog prowadzony między związkami zawodowymi, organizacjami pracodawców i rządem stał się szczególnie istotny w czasach kryzysu gospodarczego. Zdolność do wypracowywania i podejmowania wspólnych działań przez wszystkie strony stosunków pracy pozwala bowiem przeciwdziałać negatywnym skutkom kryzysu. W roku 2009 Instytut Spraw Publicznych kontynuował rozpoczęty w 2002 roku monitoring w obszarach stosunków pracy, restrukturyzacji i warunków pracy. Większość prac monitoringowych koncentrowała się wokół problematyki kryzysu gospodarczego i jego konsekwencji dla poszczególnych branż, wpływu na warunki pracy w polskich przedsiębiorstwach, prac nad pakietem antykryzysowym itp. Wyniki monitoringu wysyłane są do European Foundation for the Improvement of Working and Living Conditions (Eurofound) w Dublinie. Ich odbiorcami są partnerzy społeczni z poziomu państw członkowskich i poziomu unijnego, organizacje doradcze i badawcze, Komisja i Parlament Europejski, media, naukowcy, działacze społeczni i wielu innych. ISP będzie kontynuować realizację monitoringu stosunków pracy, restrukturyzacji i warunków pracy przez kolejne cztery lata, w dalszym ciągu będziemy też pełnić rolę Krajowego Centrum Monitoringu dla Polski w zakresie stosunków przemysłowych, warunków pracy i restrukturyzacji.

„Poprawa funkcjonowania systemu dialogu społecznego oraz wzmocnienie instytucji i uczestników dialogu społecznego” to kolejny projekt ISP z obszaru dialogu społecznego. Instytut zbadał potrzeby szkoleniowe uczestników dialogu społecznego (na wszystkich jego poziomach: zakładowym, branżowym, wojewódzkim i centralnym) i na tej podstawie wypracował modelowy system kształcenia w zakresie dialogu społecznego, który zostanie wdrożony na wszystkich szczeblach dialogu społecznego w kolejnych latach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Opracowaliśmy również koncepcję studium podyplomowego w zakresie dialogu społecznego. Kluczową publikacją podsumowującą projekt jest książka *Modelowy system kształcenia w zakresie dialogu społecznego* (red. S. Portet, R. Towalski, ISP, Warszawa 2009).

WYZWANIA DEMOGRAFICZNE

Nadchodzące dekady będą okresem bardzo szybkiego starzenia się ludności, na które Polska uciąż nie jest przygotowana. W 2009 roku problematykę zmian demograficznych i jej skutków podjęliśmy m.in. w publikacji

Przygotowanie do starości. Polacy wobec starzenia się (red. P. Szukalski, ISP, Warszawa 2009). Książka była podsumowaniem badań zrealizowanych we współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w latach 2007-2009, których celem było zdiagnozowanie sytuacji społecznej Polaków w wieku przedemerytalnym (45-54 lat). Badania te pokazują, że Polacy w wieku przedemerytalnym, w porównaniu do innych krajów Europy, są względnie słabo przygotowani ekonomicznie do własnej starości, rzadziej są aktywni zawodowo i wcześniej opuszczają rynek pracy. Istnieją też społeczne bariery – m. in. brak akceptacji dla zawodowej aktywizacji osób w wieku emerytalnym, dla podniesienia wieku emerytalnego, dla zrównania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn. Polem dyskusji nad przyszłością demograficzną była debata „Solidarność Pokoleń - strategiczne rozwiązania wobec zmiany demograficznej”, zorganizowana we współpracy z Zespołem Doradców Strategicznych Premiera. Debata miała na celu identyfikację obszarów o kluczowym znaczeniu dla potencjału demograficznego Polski oraz sformułowanie rekomendacji kierunkowych dla polityk związanych ze zmianą demograficzną.

› „Podatek specjalny na PFRON miał być w intencji autorów pierwszej ustawy z 1991 roku instrumentem mobilizującym pracodawców do zatrudniania niepełnosprawnych, jednak badania Instytutu Spraw Publicznych pokazują, że firmy i instytucje publiczne wybierają raczej płacenie składki na PFRON niż zatrudnianie niepełnosprawnych.”

„Analizy i Opinie” nr 99, *Zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Opinie i oczekiwania pracodawców*, B. Gąciarz, E. Giermanowska, J. Bartkowski, P. Sobiesiak

› ISP pełni rolę Krajowego Centrum Monitoringu dla Polski w zakresie stosunków przemysłowych, warunków pracy i restrukturyzacji – z wyników jego prac korzystają m.in. europejskie organizacje badawcze i doradcze, Komisja i Parlament Europejski, media, naukowcy, działacze społeczni.

› „Całkowity zakaz posiadania narkotyków nie pomaga zwalczać narkobiznesu – uważa większość prokuratorów, policjantów i sędziów. Instytut Spraw Publicznych obliczył, że przepisy opłaca się złagodzić.”

„Gazeta Wyborcza”, *Tropienie skrzydła państwu się nie opłaca*, 01.12.2009

Rozmowa

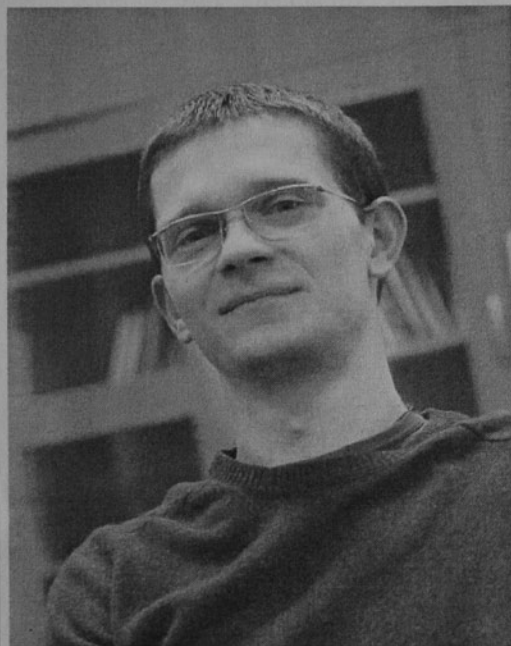
Raz w roku, a potem nie

Z dr. Grzegorzem Makowskim, socjologiem z Instytutu Spraw Publicznych, rozmawia Joanna Leszczyńska

W niedzielę odbędzie się siedemnasty finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Czy w czasach kryzysu Jurkowi Owsiakowi uda się pobić kolejny rekord? Owsiak narzekał, że miał w tym roku problemy ze sponsorami, którzy mieli sfinansować finał... Myslę, że ludzie, którzy wrzucają pieniądze do puszek, a oni w największym stopniu zasilają Wielką Orkiestrę, nie odczuli jeszcze kryzysu tak bardzo jak sponsorzy Owsiaka. Dlatego sądzę, że przekażą podobną sumę jak w minionych latach.

Jurek Owsiak zawsze podczas finału krzyczy do ludzi: „Jesteście wspaniali! Czy, Pana zdaniem, Polacy są hojnym narodem? Nie są. Zadowolenie Jurka Owsiaka okrzyki, że jesteśmy świetni, to trochę samospełniające się proroctwo. Polacy łatwiej angażują się ad hoc w pojedyncze akcje charytatywne – takie właśnie jak WOŚP, do której są bardzo przywiązani od samego początku. Niestety, wiele osób biorących udział w tej zbiórce czuje się później rozgłoszonych i nie angażuje się w inne działania dobroczynne. Polak daje raz w roku, a potem nie. Ale Polacy nawet w tych działaniach ad hoc nie są zbyt hojni. Wystarczy spojrzeć na badania CBOS czy Stowarzyszenia Klon/Jawor. Przeciętny datkę szacowany jest tam na 50 do 100 złotych. To nie jest dużo, nawet jeśli weźmie się pod uwagę średnie zarobki. Polska dobroczynność jest wąsko rozumiana, niemrawa i sporadyczna. Jeżeli 26 procent Polaków, jak pokazuje badania, przekazuje na cele dobroczynne jakiegokolwiek pieniędzy w ciągu roku, nie możemy powiedzieć, że jest dobrze.

W czym jesteśmy gorsi od krajów zachodnich? Przede wszystkim na Zachodzie inaczej rozumie się ideę dobroczynności. Polega ona tam nie tylko na dawaniu datków do puszek, ale też na świadczeniu bezinteresownej pomocy materialnej. Nie tylko przez dawanie darów rzeczowych, ale też w formie usług, świadczonych na rzecz ludzi potrzebujących czy organizacji pozarządowych. Tam, gdzie idea dobroczynności jest najlepiej rozwinięta, czyli w krajach anglosaskich, dobroczynność rozumie się jeszcze szerszej. To nie tylko pomoc ubogim, ale po prostu forma zaangażowania w życie publiczne, na przykład wspieranie rozwoju lokalnych społeczności,

FOT. MAREK GRAMAŁA/OLAF/PIKSELS

Polacy muszą wiedzieć, że pomoc jest komuś potrzebna i gdzie ją przekazać. Ten, kto potrafi do tego przekonać ludzi, jest górą. Być może w Polsce brakuje liderów, ludzi z charyzmą, którzy pociągają innych?

Na pewno duża część winy leży po stronie liderów organizacji pozarządowych, gdyż nie są w stanie przekonać ludzi, że warto wspierać ich działalność. Ale Ochojska czy Owsiak znajdują się w nieco lepszej sytuacji od innych organizacji pozarządowych. Pracują w obszarze, w którym relatywnie łatwo jest wskazać, do kogo idzie pomoc darczyńcy. Zajmują się kwestiami łatwo wzbudzającymi emocje i współczucie, poza tym nośnymi medialnie. Ci, którzy próbują apelować o datki np. na upowszechnianie postaw obywatelskich – na przeciwdziałanie korupcji, edukację prawną czy działania na rzecz zwiększania udziału ludzi w wyborach (a to też jest część dobroczynności) – mają już większy problem. W tym przypadku liderzy organizacji pozarządowych ciągle są niedoświadczeni do zbudowania odpowiedniego przekazu do obywateli, który by jasno pokazał, że warto wspierać tego typu

działalność, że jest ona potrzebna i przynosi pozytywne efekty dla społeczeństwa.

Dlaczego w Polsce spada gotowość do niesienia pomocy? Na pierwszy rzut oka nie jest aż tak źle. Jeden z zeszłorocznych sondaży CBOS pokazał, że 65 procent badanych wyraża gotowość do pomocy innym, w tym do zaangażowania się na rzecz lokalnych społeczności. Wydaje się więc, że większość Polaków generalnie jest gotowa włączyć się w działalność dobroczynną. Ale jeżeli się do tego doda wyraźny spadek dynamiki wzrostu liczby organizacji pozarządowych oraz fakt, że w sondażach zaledwie 15 procent Polaków deklaruje zaangażowanie w różne formy zorganizowanej działalności na rzecz dobra wspólnego – np. udziału w wspólnotach mieszkaniowych czy komitetach rodzicielskich – i że ten odsetek się nie zmienia od lat, to sytuacja wygląda już o wiele gorzej. Dobroczynność jest formą aktywności obywatelskiej, a w tym przypadku dane pokazują, że od paru dobrych lat mamy do czynienia ze stagnacją, ze wskazaniem na pogorszenie. Dzieje

się tak m.in. dlatego, że po 1989 roku wszystkie rządy odpuściły sobie edukację obywatelską. Tematykę tej edukacji pominięto we wszystkich reformach edukacji, także i tej najnowszej. A przecież po latach komunizmu potrzebujemy długofalowego wsparcia ze strony państwa w tej kwestii. Demokratycznie wybranym rządzącym powinno zależeć na tym, żeby kształtować odpowiednie postawy obywatelskie. Czekamy więc na realizację obietnicy premiera Tuska, który w exposé zapowiedział stworzenie 15–20-letniej strategii wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Na razie powstała strategia kadłubkowa, na parę lat, z niezbyt jasno określonym celem i sposobem finansowania.

Polacy twierdzą, że nie angażują się w działalność charytatywną głównie z dwóch powodów: z braku czasu i dlatego, że ich to nie interesuje...

Nie interesuje ich to dlatego, że ani państwo, ani organizacje pozarządowe nie są zdolne ich tym zainteresować. Polacy nie mają wewnętrznego przekonania, żeby się tym tematem zajmować, m.in. dlatego, że nikt im tego nie powiedział na przykład w szkole. Argument, że nie mają czasu, to wymówka. W Wielkiej Brytanii czy USA, gdzie aktywność obywatelska jest wysoka, ludzie pracują podobnie intensywnie lub nawet więcej niż u nas, jednak mają czas i chęć, by angażować się w życie publiczne.

W krajach zachodnich w działalność dobroczynną angażuje się też biznes...

Biznes również jest tam bardziej świadomy. U nas brakuje nawet pojedynczych przedsiębiorców, którzy byłby chętni wspierać dobroczynne inicjatywy.

Za to polskie firmy narzekają, że słabo sprzedają się towary, z których część zysku idzie na cele charytatywne...

Polskie firmy zwykle traktują swoje zaangażowanie w działalność dobroczynną instrumentalnie, jako narzędzie marketingowe – oczekują, że w krótkim czasie przyniesie im to zysk. Nie biorą pod uwagę szerszego kontekstu społecznego. Tymczasem, skoro w Polsce świadomość potrzeby angażowania się w dobroczynność jest niska, to nic dziwnego, że „dobroczynne towary” źle się sprzedają. Firmy powinny więc myśleć strategicznie i najpierw samemu zainwestować w społeczeństwo i wspierać rozwój postaw obywatelskich, organizując np. konkursy grantowe dla organizacji pozarządowych zajmujących się edukacją. Poza tym zaangażowanie w działalność

W czym leżą przyczyny umiarkowanego sukcesu akcji „Jeden procent”, polegającej na przekazywaniu jednego procenta swojego podatku na organizację pożytku publicznego? Jest wprawdzie z roku na rok lepiej, ale odstawiamy od Węgier czy Słowacji. Tylko białym, niech pani nie myli jednego procenta z filantropią...

Wiem, że to nie jest filantropia, gdyż przekazywanie tego jednego procenta nie nis kosztuje, ale to uczy ludzi innego myślenia... To prawda. Ale trzeba na to patrzeć w długofalowej perspektywie i być świadomym zagrożeń. W praktyce ludzie wykorzystują jeden procent tak jak jednorazowy datkę na Wielką Orkiestrę, czyli uspokajają swoje sumienie. Mogą poczuć się „dobroczyncami”: oddają podatek należący do państwa, unikając zwykłych darowizn. Jednak z węgierskich badań wynika, że mechanizm procentowy przynosił pozytywne efekty dla filantropii. Ludzie, którzy przekazują jeden procent, chętniej dają również darowizny. To nie znaczy, że tak będzie wszędzie.

Wróćmy jednak do nie największej w Polsce popularności akcji „Jeden procent”... W minionym roku średnio 26 procent polskich podatników przekazało swój jeden procent podatku. Dla porównania, na Węgrzech czyni to blisko połowa podatników. Myslę, że w Polsce sytuacja będzie się poprawiać. Kiedy zezwolono na przekazywanie tego podatku za pośrednictwem urzędu skarbowego, przekazało go dwukrotnie więcej podatników niż w poprzednich latach. Problemem jest to, że można go przekazać dość wąskiej grupie organizacji pozarządowych – mających status organizacji pożytku publicznego (OPP), a posiada go mniej niż co dziesiąta organizacja. Uzyskanie i utrzymanie statusu OPP jest skomplikowane i kosztowne. Podejrzewam, że gdyby jeden procent można było dawać także innym organizacjom, to więcej podatników byłoby skłonnych to zrobić. Na przykład na Słowacji wystarczy, że organizacja zgłosi się do rejestru. Podatnik ma tam więc większy wybór i chętniej przekazuje swój procent.

CV

Grzegorz Makowski – socjolog, doktor nauk humanistycznych. Ekspert, koordynator i kierownik projektów w Instytucie Spraw Publicznych. Specjalizuje się między innymi w zagadnieniach socjologii problemów społecznych i rozwoju

Wiele osób, biorących udział w zbiórce Wielkiej Orkiestry, czuje się później

Program Społeczeństwa Obywatelskiego

PROGRAM SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO powstał jako odrębna jednostka organizacyjna Instytutu w 2010 roku. Program działa na rzecz wzmacniania sektora pozarządowego, promocji aktywnych postaw obywatelskich oraz rozwoju współpracy między obywatelami a władzami publicznymi. Wcześniej Instytut podejmował inicjatywy na rzecz budowy przyjaznego środowiska prawnego i instytucjonalnego organizacji pozarządowych, w ramach projektu KOMPAS Programu Polityki Społecznej. Efekty prac Programu Społeczeństwa Obywatelskiego upubliczniane są m. in. w biuletynie informacyjnym oraz kwartalniku „Trzeci Sektor”, który jest jedynym czasopismem w Polsce w całości poświęconym sektorowi pozarządowemu oraz aktywności obywatelskiej.

Kierownik Programu:

dr Grzegorz Makowski

Zespół: Małgorzata Koziarek, Filip Pazderski, Paulina Sobiesiak,

Eksperti: dr Ewa Bogacz – Wojtanowska, dr Magdalena Dudkiewicz, dr Tomasz Kaźmierczak, dr Anna Olech, dr Izabela Rybka, dr Marek Rymsza

OBSZARY TEMATYCZNE

- wzmocnienie trzeciego sektora w Polsce
- rozwój współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a sektorem publicznym i prywatnym
- rozwój dialogu obywatelskiego
- aktywizacja obywateli w życiu publicznym

DZIAŁANIA W 2009 ROKU

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, WZMOCNIENIE TRZECIEGO SEKTORA W POLSCE

Działania na rzecz umacniania roli trzeciego sektora w życiu publicznym, zwiększania jego udziału w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i w rozwiązywaniu problemów społecznych realizowane są w ramach projektu KOMPAS, który działa od 2003 roku. KOMPAS edukuje i wspiera merytorycznie organizacje pozarządowe, dostarczając im informacje i wiedzę oraz budując dla nich zaplecze eksperckie. W ramach KOMPASU prowadzimy bieżącą analizę zmian przepisów prawnych regulujących funkcjonowanie organizacji pozarządowych (monitoring) oraz systematycznie opracowujemy ekspertyzy prawne, problemowe i strategiczne, które następnie są prezentowane i dyskutowane na seminariach eksperckich. Wszystkie te działania mają pomóc stowarzyszeniom, fundacjom i innym organizacjom pozarządowym w opracowywaniu dalszych kierunków rozwoju trzeciego sektora, tak, aby nie tracąc ducha społecznikowskiego mądrze zadbały o stworzenie warunków sprzyjających rozwijaniu działalności statutowej i konsekwentnemu wypełnianiu swojej misji.

W 2009 roku współpracowaliśmy z organizacjami pozarządowymi, których celem jest pomoc innym organizacjom m. in. ze Stowarzyszeniem Klon/Jawor, Ogólnopolską Federacją Organizacji Pozarządowych, organizacją WRZOS, Forum Darczyńców, a także z instytucjami publicznymi: Radą Pożytku Publicznego, Departamentem Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Parlamentarnym Zespołem ds. Organizacji Pozarządowych, Podkomisją ds. Organizacji Pozarządowych sejmowej Komisji Polityki Społecznej. We współpracy z Forum Darczyńców zespół projektu KOMPAS wspierał merytorycznie cykl seminariów poświęconych sytuacji fundacji w Polsce. Kontynuowaliśmy również działania na rzecz nowych rozwiązań w zakresie publicznego finansowania think tanków.

W 2009 roku KOMPAS we współpracy z Senatem RP oraz Ogólnopolską Federacją Organizacji Pozarządowych zorganizował konferencję „Społeczeństwo obywatelskie a fundusze unijne. Partnerstwo, ale jakie?“, którą otworzył Marszałek Senatu Bogdan Borusewicz. W trakcie dyskusji zastanawiano się nad możliwościami skutecznego wspierania społeczeństwa obywatelskiego. Dyskutowano również o metodach wdrażania zasad partnerstwa w programach finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem przedstawicieli organizacji pozarządowych, administracji publicznej, a także członków komitetów monitorujących wydatkowanie funduszy unijnych.

Od 2004 roku, w ramach projektu KOMPAS wydawany jest kwartalnik „Trzeci Sektor”, jedyne czasopismo w Polsce w całości poświęcone sektorowi pozarządowemu oraz aktywności obywatelskiej. Misją kwartalnika jest dostarczanie organizacjom społecznym, ekspertom i decydentom wiedzy na temat kondycji i perspektyw rozwoju trzeciego sektora i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Kwartalnik pełni też funkcję platformy wymiany doświadczeń na temat trzeciego sektora oraz forum dyskusji nad propozycjami nowych rozwiązań.

Każdy numer kwartalnika „Trzeci Sektor” stanowi odrębną, monograficzną całość i poświęcony jest omówieniu wybranego tematu wiodącego.

Rada kwartalnika: dr hab. Piotr Gliński, Instytut Filozofii i Socjologii PAN; dr hab. Barbara Iwankiewicz-Rak, Instytut Marketingu Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu; dr Andrzej Juros, Instytut Socjologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; dr hab. Ewa Leś, Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Studiów Politycznych PAN; dr Marek Rymsza, Instytut Spraw Publicznych, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego; Tomasz Schimanek, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce; prof. dr hab. Kazimierz Z. Sowa, Katedra Badań Społeczeństwa Obywatelskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego; dr Witold Toczyński, Uniwersytet Gdański, Bałtycki Instytut Spraw Europejskich i Regionalnych; Jan Jakub Wygnański, Stowarzyszenie Klon/Jawor.

Redakcja: dr Marek Rymsza – redaktor naczelny, dr Magdalena Dudkiewicz – sekretarz redakcji, Rafał Załęski – prenumerata i sprzedaż.

Strona internetowa kwartalnika „Trzeci Sektor”: www.kwartalnik.org.pl

ROZWÓJ WSPÓŁPRACY POMIĘDZY ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI A SEKTOREM PUBLICZNYM I PRYWATNYM

W 2009 roku Program rozpoczął działania mające na celu wypracowanie modeli współpracy pomiędzy administracją samorządową i trzecim sektorem. Prowadziliśmy prace przygotowawcze do wdrożenia projektu „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnianie standardów współpracy”, realizowanego w formule otwartego partnerstwa, którego liderem jest Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W ramach projektu ISP przeprowadzi badania jakości współpracy między organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną oraz procesów tworzenia polityk publicznych w zakresie ochrony środowiska i spraw społecznych. Wyniki zostaną upowszechnione wśród bezpośrednich adresatów – samorządów i organizacji.

AKTYWIZACJA OBYWATELI, PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Aktywny udział obywateli w procesach decyzyjnych to jedna z kluczowych zasad i warunków skuteczności dobrego rządzenia. W obszarze tym, także w Polsce jest jeszcze wiele do zrobienia. Odpowiadając na to wyzwanie, ISP włączył się w realizację kilkuletniego projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Decydujmy razem. Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityk publicznych oraz podejmowaniu decyzji publicznych”, którego celem jest wypracowanie ogólnopolskiego systemu wspierania partycypacji oraz stworzenie mechanizmów oceny partycypacji. Działania te ISP będzie prowadzić do 2014 roku, w partnerstwie z sześcioma organizacjami: Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej, Fundacją Partnerstwo dla Środowiska, Fundacją Fundusz Współpracy, Funduszem Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Stowarzyszeniem Centrum Aktywności Lokalnej CAL i Ministerstwem Rozwoju Regionalnego.

W 2009 roku Program Społeczeństwa Obywatelskiego rozpoczął unikatowe badania porównawcze społeczeństwa obywatelskiego w siedmiu krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Polacy, Czesi, Rumuni, Bułgarzy, Słowacy, Węgrzy i Słoweńcy zostaną zapytani o ocenę poziomu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w ich krajach po blisko 20 latach od upadku bloku komunistycznego. Projektowi towarzyszyć będzie szeroka, międzynarodowa kampania promująca wartości społeczeństwa obywatelskiego.

› Od 2003 roku realizujemy projekt KOMPAS. Projekt ma służyć umacnianiu roli trzeciego sektora w życiu publicznym, zwiększać jego udział w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i w rozwiązywaniu problemów społecznych.

› Kwartalnik „Trzeci Sektor”, wydawany przez ISP od 2004 roku, to jedyne czasopismo w Polsce w całości poświęcone sektorowi pozarządowemu oraz aktywności obywatelskiej.

› „Dobroczynność jest formą aktywności obywatelskiej, a w tym przypadku dane pokazują, że od paru dobrych lat mamy do czynienia ze stagnacją, ze wskazaniem na pogorszenie. Dzieje się tak m.in. dlatego, że po 1989 roku wszystkie rządy odpuściły sobie edukację obywatelską. Tematykę tej edukacji pominięto we wszystkich reformach edukacji, także i tej najnowszej.”

„Polska Dziennik Łódzki”, *Raz w roku, a potem nic*, rozmowa z dr Grzegorzem Makowskim, 10-11.01.2009

Program Prawa i Instytucji Demokratycznych

PROGRAM PRAWA I INSTYTUCJI DEMOKRATYCZNYCH koncentruje się na problematyce Polski jako demokratycznego państwa prawnego. Staramy się być aktywnym aktorem debaty publicznej, promując wypracowane rekomendacje i propozycje dla organów władzy ustawodawczej i wykonawczej. Eksperci Programu biorą udział w pracach zespołów powoływanych i funkcjonujących m.in. przy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, a także uczestniczą w pracach komisji sejmowych i senackich, przygotowując i prezentując opinie prawne oraz nowe propozycje odnośnie projektów ustaw. Współpracujemy również z parlamentarzystami wszystkich opcji politycznych. Program jest partnerem instytucji międzynarodowych badających różne aspekty funkcjonowania państwa (m. in. Rady Europy).

Kierownik Programu:

dr Jarosław Zbieranek
Zespół: Małgorzata Grabarek, Aleksandra Jackowska, Aleksandra Niżyńska, Izabela Przybysz, Marcin Rulka, Agata Winiarska
Eksperci: Łukasz Bojarski, prof. Marek Chmaj, dr Mikołaj Cześniak, dr Marcin M. Wiszowaty

OBSZARY TEMATYCZNE

- stan polskiej demokracji
- aktywizacja wyborcza obywateli
- dostęp obywateli do wymiaru sprawiedliwości i pomocy prawnej
- przeciwdziałanie korupcji
- finansowanie polityki

DZIAŁANIA W 2009 ROKU

MONITORING STANU PAŃSTWA

Monitoring potencjalnych zagrożeń dla demokracji w Polsce stanowi jeden z głównych filarów Programu Prawa i Instytucji Demokratycznych. Badania dotyczące kwestii kluczowych dla funkcjonowania ustroju demokratycznego, praw obywatelskich oraz konstytucyjnych zasad państwa prawa realizujemy od 2007 roku w ramach projektu „Obserwatorium Demokracji w Polsce”. Wyniki monitoringu zostały zaprezentowane w raportach. Jeden z nich – *Demokracja w Polsce 2007-2009* (red. L. Kolarska-Bobińska, J. Kucharczyk, ISP, Warszawa 2009) – zaprezentowany został podczas konferencji „Stan obecny i przyszłość polskiej demokracji”. Tematy poruszone w raporcie to m.in. wymiar sprawiedliwości, administracja publiczna, stanowienie prawa, media i społeczeństwo obywatelskie.

PRAWA OBYWATELI – PRAKTYCZNE ZWIĘKSZANIE DOSTĘPU DO POMOCY PRAWNEJ

Program Prawa i Instytucji Demokratycznych od kilku lat realizuje Program „Obywatel i Prawo”, we współpracy i przy wsparciu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. W ramach programu przyznawane są granty dla organizacji udzielających porad obywatelskich i prawnych. Dzięki dotacjom programu, łącznie w czterech edycjach (2002-2009) udzielono blisko 120 000 porad prawnych i obywatelskich. Poprawiła się również jakość poradnictwa prowadzonego przez organizacje pozarządowe, poprzez szkolenia personelu czy zakup niezbędnego wyposażenia. Otwarto nowe punkty doradztwa i docierano z ofertą do większej ilości beneficjentów. Podjęto również akcje promujące działania pro bono wśród środowisk prawniczych, w szczególności studentów prawa - wolontariuszy. Dzięki środkom programu możliwe będzie udzielanie porad osobom, których nie stać na poradę prawnika, ale także więźniom, niepełnosprawnym, Romom, imigrantom, rodzinom osób zaginionych i dzieciom pozbawionym opieki.

W 2009 roku zakończyliśmy IV edycję Programu. Ogólna kwota przekazanych dotacji to 960 000 złotych. Bezpłatne porady udzielane były osobom w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i materialnej, także z grup społecznie marginalizowanych. W 2009 roku rozpoczęliśmy również realizację kolejnej, V edycji Programu „Obywatel i Prawo”. Przyznaliśmy 24 małe granty do kwoty 25 tys. zł dla organizacji bezpośrednio prowadzących poradnictwo prawne oraz 2 duże granty dla organizacji wspierających poradnictwo obywatelskie i prawne, do kwoty 140 tys. zł.

W ramach Programu Prawa i Instytucji Demokratycznych działa Rada Ekspertów - niezależne, wyspecjalizowane ciało opiniotwórcze. Rada podejmuje prace na rzecz systemowych zmian, związanych z dostępem do pomocy prawnej, obejmujących zarówno pomoc przedsądową, jak i pomoc prawną na etapie sądowym. W 2009 roku zrealizowaliśmy dwa projekty pilotażowe, mające na celu zidentyfikowanie barier w dostępie do pomocy prawnej oraz poprawę tego dostępu: badania dotyczące polityki informacyjnej sądów oraz projekt Centrum Pro Bono - instytucji ułatwiającej organizacjom pozarządowym rozwiązywanie problemów prawnych przy bezpłatnej pomocy kancelarii prawnych. Przygotowaliśmy ekspertyzy na tematy związane z bezpłatną pomocą prawną: kolejnych projektów ustawy regulujących obszar bezpłatnego poradnictwa prawnego, działalności i finansowania poradniczych organizacji pozarządowych, informacji dla obywateli o prawie w Internecie. Materiały opublikowane zostały w raporcie *Obywatel i Prawo. Raport z realizacji czwartej edycji programu*, (red. A. Winiarska, ISP, Warszawa 2009). Zorganizowaliśmy szereg spotkań o charakterze seminaryjno-dyskusyjnym, poświęconych wybranym problemom (m.in. reformom zawodów prawniczych), na których, oprócz członków Rady i niezależnych ekspertów, zabierali głos przedstawiciele korporacji prawniczych.

SYSTEMOWE ROZWIĄZANIA DOTYCZĄCE POMOCY PRAWNEJ. REFORMA WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Program od wielu lat zajmuje się badaniem barier ograniczających uczestnictwo w wyborach oraz wypracowywaniem praktycznych rekomendacji, mających na celu zachęcenie obywateli do głosowania. W 2009 roku włączyliśmy się w społeczną kampanię profrekwencyjną „Pepek Europy”, której głównym celem była aktywizacja młodych Polaków do wzięcia udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Ekspert Programu, dr Jarosław Zbieranek, był współautorem raportu z przebiegu kampanii. Kampania realizowana była przez „Koalicję 7 czerwca”, która w 2007 roku – jako „Koalicja 21 października” – z sukcesem przeprowadziła akcję „Zmień kraj. Idź na wybory” przed wyborami do Parlamentu RP.

PRAWA OBYWATELI – PROMOWANIE UCZESTNICTWA W WYBORACH I REFERENDACH

Od 2008 roku prowadzone są prace Forum „Aktywny Obywatel” – niezależnego ciała opiniotwórczego, zrzeszającego ekspertów oraz liderów organizacji pozarządowych, których wspólnym celem jest przeciwdziałanie absencji wyborczej w Polsce. W ramach prac Forum, przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, w kwietniu 2009 roku, przeprowadziliśmy m.in. badania postaw obywateli wobec wyborów do PE, z których jasno wynikało, że Polakom brakuje podstawowych informacji na temat wyborów, oraz, że obywatele lepiej poinformowani są bardziej skłonni udać się do urn (badania zostały powtórzone również po wyborach do Parlamentu Europejskiego, w sierpniu, w celu porównania ich wyników).

W czerwcu 2009 roku zorganizowaliśmy międzynarodową konferencję „Jak skutecznie informować obywateli o wyborach?”, z udziałem m.in. Sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej, ministra Kazimierza W. Czaplickie-

go. Gościem specjalnym konferencji był Ola Pettersson, ekspert szwedzkiego Instytutu International IDEA.

ZMIANY W SYSTEMIE PRAWA WYBORCZEGO

Od wielu lat jednym z problemów, jakie porusza w swych działaniach Program Prawa i Instytucji Demokratycznych, jest reforma prawa wyborczego w Polsce. Eksperci ISP opracowali propozycje mające na celu zagwarantowanie zasady powszechności wyborów oraz rozwiązania techniczne i organizacyjne ułatwiające polskim obywatelom udział w wyborach. W ciągu kilku lat przygotowań propozycji współpracowaliśmy m.in. z Państwową Komisją Wyborczą i Stowarzyszeniem Przyjaciół Integracji. W latach 2004-2009 przedstawiciele ISP brali aktywny udział w pracach Sejmu RP IV, V i VI kadencji przedstawiając posłom zarówno postulaty, jak również gotowe rozwiązania legislacyjne. W 2009 roku opracowaliśmy propozycje zmian w prawie wyborczym (m.in. procedurę głosowania korespondencyjnego dla polskich obywateli przebywających poza granicami kraju), a także promowaliśmy wypracowane wcześniej propozycje. Eksperci ISP uczestniczyli w pracach komisji i podkomisji sejmowych. Starania ISP przyniosły efekty i wiele rozwiązań zostało wprowadzonych do prawa wyborczego. Najważniejsze z nich to:

- wprowadzenie dla wyborców niepełnosprawnych i w zaawansowanym wieku możliwości głosowania przez pełnomocnika (w ustawie o wyborze Prezydenta RP oraz w ordynacji samorządowej, przepisy obowiązują od 2010 roku)
- przesunięcie czasu głosowania na godz. 8:00-22:00 (w ordynacji samorządowej, przepisy obowiązują od 2010 roku)
- wprowadzenie głosowania dwudniowego (w ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego, zmiany zaczną obowiązywać od wyborów w 2014 roku).

Instytut aktywnie uczestniczy w pracach nad Kodeksem wyborczym, które rozpoczęły się we wrześniu 2009 roku, przygotowując opinie prawne i propozycje konkretnych zmian. Prace mają zakończyć się w 2010 roku.

FINANSOWANIE POLITYKI

Program Prawa i Instytucji Demokratycznych wiele uwagi poświęca problematyce finansowania polityki. Prowadzimy prace, w których krytyczna analiza obowiązujących aktów prawnych uzupełniona jest o badania ich zastosowania w praktyce. Eksperci ISP przygotowują rekomendacje zmian w systemie prawnym i biorą aktywny udział w debacie publicznej. W 2009 roku przygotowaliśmy i opublikowaliśmy raporty zawierające konkretne postulaty zmian dotyczących finansowania partii politycznych oraz ocenę dotychczasowych prac w tym zakresie.

Duża część rekomendacji dotyczących finansowania partii politycznych została uwzględniona w czasie prac parlamentarnych (m.in. dotyczące systemu finansowania kampanii wyborczych). W ich efekcie szereg postulatów formułowanych i wspieranych przez ISP znalazło się w ustawach uchwalonych

przez Parlament: w ustawie o wyborze Prezydenta RP (m. in. zakaz finansowania komitetów wyborczych przez osoby prawne, likwidacja instytucji zbiorów publicznych, uregulowanie kwestii kredytów i darowizn rzeczowych na rzecz komitetów wyborczych), i w ustawie o partiach politycznych (m.in. uregulowanie kwestii poręczeń za kredyty udzielane partiom politycznym, przedłużenie terminu zgłaszania do Państwowej Komisji Wyborczej zastrzeżeń do sprawozdań wyborczych komitetów, nałożenie na rządowe i samorządowe organy kontroli obowiązku współpracy z PKW i udostępniania jej wyników postępowań kontrolnych).

Program Prawa i Instytucji Demokratycznych od kilku lat prowadzi badania nad problematyką lobbingu w Polsce. Od roku 2006 eksperci ISP w swoich analizach formułowali krytyczne oceny obowiązującej ustawy lobbingowej. Gdy w październiku 2009 dyskusja nad ustawą rozgorzała na nowo w mediach i gremiach politycznych, mieliśmy w niej swój udział. Na seminarium „Regulacja prawna lobbingu w Polsce – stan obecny i perspektywy” zebrało się grono najważniejszych ekspertów, przedstawicieli władz państwowych (m.in. Sekretarz Stanu minister Julia Pitera) i lobbystów, którzy debatowali nad pożądanym kształtem regulacji lobbingu w Polsce. Eksperti ISP, na zaproszenie Szefa Zespołu Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów, ministra Michała Boniego, wzięli także udział w pracach Zespołu nad założeniami do nowej ustawy lobbingowej.

Program Prawa i Instytucji Demokratycznych w roku 2009 rozpoczął badania dotyczące zagadnienia lobbingu w samorządzie terytorialnym. Problematyka ta nie była nigdy wcześniej przedmiotem kompleksowych opracowań. Koncepcja nowatorskich badań lobbingu w samorządach wojewódzkich została opracowana w marcu 2009. W maju projekt uzyskał finansowanie z funduszy unijnych, w ramach konkursu grantowego, jako jeden z czterech najwyżej ocenionych projektów. We wrześniu rozpoczęła się jego realizacja. Badanie prowadzone jest w całej Polsce przez współpracujących z Programem badaczy ze wszystkich szesnastu województw. W ramach projektu podjęto współpracę z gronem ekspertów m.in. prof. Michałem Kuleszą i dr Marcinem M. Wiszowatym.

W listopadzie 2009 przygotowaliśmy dla Senatu RP ekspertyzę na temat projektu ustawy, która ma gwarantować obywatelom możliwość korzystania z konstytucyjnego prawa do petycji.

PROCEDURY STANOWIENIA PRAWA – PROBLEMATYKA LOBBINGU

- › W latach 2002-2009, dzięki dotacjom ISP w ramach programu „Obywatel i Prawo” udzielono blisko 120 000 porad prawnych i obywatelskich.
- › Eksperci ISP zostali zaproszeni przez Szefa Zespołu Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów, ministra Michała Boniego do udziału w pracach Zespołu nad założeniami nowej ustawy lobbingowej.
- › „Po wyborach w 2007 r. PKW oceniła, że nawet ok. 2 mln osób starszych i niepełnosprawnych miało problemy z dotarciem do lokalu wyborczego – zauważa Jarosław Zbieranek, kierownik programu „Obywatel i Prawo” w Instytucie Spraw Publicznych [...] Zbieranek przekonuje, że osoby starsze i niepełnosprawne w trybie pilnym potrzebują wprowadzenia alternatywnych możliwości głosowania.”
„Rzeczpospolita”, Głosowanie listem poleconym?, 27.07.2009

Program Migracji i Polityki Rozwojowej

PROGRAM MIGRACJI I POLITYKI ROZWOJOWEJ koncentruje swoją działalność na tematyce związanej z polską i europejską polityką migracyjną oraz integracyjną, prowadzi badania w dziedzinie migracji – zarówno z punktu widzenia państwa wysyłającego, jak i przyjmującego migrantów, a także zajmuje się bezpośrednio wsparciem imigrantów w procesie integracji (poradnictwo prawne, psychoedukacja). Program angażuje się w debatę dotyczącą polityki migracyjnej, poprzez organizowanie konferencji i seminariów promujących dobre praktyki i rozwiązania stosowane w państwach UE i w Polsce. Drugim ważnym tematem dla Programu jest współpraca rozwojowa, realizowana głównie poprzez promocję polskich doświadczeń w zakresie transformacji ustrojowej w państwach Europy Wschodniej.

Kierownik Programu:

Justyna Frelak

Zespół: Anna

Korolec, Elżbieta Kaca,

Aleksander Fuksiewicz,

Maryla Koss-

Goryszewska, Ignacy

Józwiak

Eksperci: dr Mirosław

Bieniecki, Piotr

Każmierkiewicz, Łukasz

Łotocki, Mikołaj Pawlak,

Jakub Wiśniewski

OBSZARY TEMATYCZNE

- integracja cudzoziemców
- polska i europejska polityka migracyjna i rozwojowa
- przepływ siły roboczej oraz globalizacja rynków pracy
- konsekwencje polityki wizowej Polski i Unii Europejskiej
- upowszechnianie doświadczeń polskiej transformacji w krajach Europy Wschodniej
- budowanie demokracji na zewnątrz UE

DZIAŁANIA W 2009 ROKU

POLSKA POLITYKA MIGRACYJNA I INTEGRACYJNA

W 2009 roku zainicjowaliśmy działalność Polskiego Forum Integracyjnego – platformy dialogu na temat integracji cudzoziemców. W ramach Forum organizowane są seminaria, konferencje i warsztaty dla ekspertów, praktyków, przedstawicieli świata nauki oraz instytucji zaangażowanych w proces integracji imigrantów, zarówno z Polski, jak i krajów UE. Forum umożliwia wymianę poglądów i informacji oraz opracowanie rekomendacji dotyczących polityki integracyjnej. W 2009 roku odbyły się spotkania na temat postrzegania migrantów oraz genderowych aspektów migracji. Staraliśmy się odpowiedzieć m.in. na pytania jak wizerunek wpływa na integrację imigrantów oraz jakie skutki niesie za sobą migracja kobiet – emancypację czy wykluczenie. Współpracujemy też z różnymi instytucjami państwowymi w dziedzinie dostosowania Polski do przyjmowania cudzoziemców. W 2009 roku przeprowadziliśmy ewaluację funkcjonowania instytucji społecznego wsparcia (we współpracy z Urzędem m.st. Warszawy) w zakresie właściwej realizacji praw przymusowych migrantów oraz wypracowaliśmy rekomendacje. Dla Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji opracowaliśmy metodologię zbierania danych statystycznych dotyczących występowania zjawiska dyskryminacji rasowej, rasizmu, przestępstw motywowanych nienawiścią i ksenofobią w Polsce.

INTEGRACJA CUDZOZIEMCÓW

W 2009 roku organizowaliśmy warsztaty integracyjne dla cudzoziemców mieszkających w Polsce (w tym także dla uchodźców). W szkoleniach uczestniczyło około 150 osób z różnych krajów i kultur m.in. z Wietnamu, Iraku, Ukrainy, Chin, Nigerii, Rosji, Afganistanu, Armenii, Czeczenii. Warsztaty miały pomóc imigrantom w przygotowaniu do radzenia sobie z trudnymi emocjami wynikającymi z procesów adaptacyjnych w nowym kręgu kulturowym. Podczas szkoleń zdobywali oni kompetencje umożliwiające radzenie sobie w trudnych, konfliktowych sytuacjach oraz podstawową wiedzę obywatelską i prawną.

W ramach działalności badawczej dotyczącej procesów integracji przeprowadziliśmy analizę strategii adaptacyjnych Ukraińców na polskim rynku pracy oraz badanie dyskryminacji cudzoziemców w Polsce. Prowadziliśmy również badania poradnictwa prawnego dla migrantów przymusowych w Polsce, a także porównywaliśmy polską politykę integracyjną wobec uchodźców z brytyjskimi doświadczeniami w tym zakresie. Zorganizowaliśmy także międzynarodowe seminarium „Wizerunek imigrantów a integracja”, podczas którego zaprezentowano m. in. badania dotyczące wizerunku cudzoziemców w polskiej prasie.

Chciał do raju, trafił do piekła

► **Blisko 400 osób z Łódzkiego koczuje w Anglii**

► **Brytyjczycy odesłali bezdomnych Polaków do kraju**

Agnieszka Jasłowska, Kaya Burgess, „The Times”

To miał być wyjazd tylko na dwa lata. Pan Wojciech ze Zgierza zdecydował się na rozłąkę z rodziną tylko dlatego, że miał nadzieję na dobry zarobek w Anglii. Funty miały zapewnić jego żonie i córkom lepsze życie. Zamiast tego, 54-letni mężczyzna od półtora roku pozostaje bez pracy i dachu nad głową. Sypia w kartonach, ostatnio ciężko zachorował. Tak wstydzi się tego, że mu się nie powiodło, że oszukuje rodzinę. Zapewnia, że wszystko mu się układa.

Według polskiego konsulatu w Londynie, na Wyspach w równie tragicznej sytuacji jak pan Wojciech, jest dwa tysiące Polaków, w tym około 400 z regionu łódzkiego. Być może ich los się odwróci – brytyjski rząd postanowił przeznaczyć 60 tys. funtów na pomoc bezdomnym Polakom, a dokładnie na odesłanie ich do kraju. Nie wszyscy nasi rodacy chcą z niej skorzystać. Pan Wojciech jest jednym z nielicznych, którzy jak najszybciej chcą wrócić do Polski.

54-letni zgierzaniek przyjechał na Wyspy w sierpniu 2007 roku. Miał nadzieję na lepsze życie. Na początku zatrudnił się w Anglii jako budowlaniec. Niestety, stracił pracę, a inne nie udało mu się znaleźć. Nie zna języka, nie miał znajomych, którzy mogliby mu pomóc stanąć na nogi. Rodzina w Polsce nie chciała go przyjąć.

znajdzie w śmietnikach i co dostanie od ludzi. Sypia w kartonowych pudłach, kiedy jest zimnie – szuka pustostanów, w których mógłby przenocować. W jednym z nich odnalazł go dziennikarz „Timesa”.

Pan Wojciech przyznał w wywiadzie, że wstydzi się powiedzieć żonie i córkom o tym, że nie powiodło mu się w Anglii. Kiedy raz w miesiącu dzwoni do domu, zapewnia, że wszystko jest u niego w porządku. Jest zmęczony i chorowany. Ze wszystkich sił chce wrócić do rodziny, ale nie ma na to pieniędzy.

Postanowiliśmy odszukać rodzinę pana Wojciecha. Żona i córki mężczyzny mieszkają w starym budynku w centrum Zgierza. W domu się nie przelewa, choć kobiety uczciwie pracują od rana do wieczora. Powie dzielił się paniom o spotkaniu z dziennikarzem „Timesa” z panem Wojciechem.

– Mój mąż jest bezdomny? Bez środków do życia? To niemożliwe, to jakaś pomyłka...

Zgierzaniek od 1,5 roku tuła się po Londynie. Nie ma za co wrócić do Polski

– pani Jadwiga, żona mężczyzny była zszokowana tym co usłyszała. – Mąż dzwonił do nas raz w miesiącu. Pamiętał o moich imieninach, złożył nam życzenia na święta. Miałam nadzieję, że udało nam się już wyjść na prostą. Mąż obiecał, że przysłał nam pieniądze, ale potem powiedział, że zapomniał numeru konta i będziemy musieli długo czekać – opowiada kobieta drżącym głosem. – Wiem,

Żona i córka pana Wojciecha wierzą, że już wkrótce się z nim spotkają dzięki pomocy Anglików

z końcem. Nie jesteśmy w stanie wystać mu pieniędzy na powrót. Siedząca obok niej córka Joanna z trudem opanowała wzruszenie.

– Nie chcę, aby mój tata walczył się po Londynie. Tutaj zawsze jest dla niego miejsce – powiedziała przyciszonym głosem. – Zastanawiam się tylko, dlaczego nie przyznał się nam, że nie ma pracy ani mieszkania. Mogłam się jednak domyślić, że na bieżąco pomaga potrzebują-

kom brytyjski resort ds. społeczności lokalnych i samorządów przeznaczył kwotę 60 tys. funtów. Pieniądze otrzymała organizacja charytatywna Thames Reach, której zadaniem będzie odszukiwanie takich osób jak pan Wojciech ze Zgierza, nakarmienie ich, ubranie, kupienie biletu na powrót do Polski oraz pomoc w urządzeniu życia w kraju.

– Rocznie z Anglii ma być odsyłanych 500 imigrantów, z czego około 200 w ramach in-

kom brytyjski resort ds. społeczności lokalnych i samorządów przeznaczył kwotę 60 tys. funtów. Pieniądze otrzymała organizacja charytatywna Thames Reach, której zadaniem będzie odszukiwanie takich osób jak pan Wojciech ze Zgierza, nakarmienie ich, ubranie, kupienie biletu na powrót do Polski oraz pomoc w urządzeniu życia w kraju.

– Rocznie z Anglii ma być odsyłanych 500 imigrantów, z czego około 200 w ramach in-

Z Justyną Frelak z Instytutu Spraw Publicznych rozmawia Joanna Leszczyńska

Mieszkaniec Zgierza wymigrował do Anglii, by zarobić. Rodzina myślała, że mu się dobrze wiodzie, tymczasem on jako bezdomny znalazł się na ulicy. Często zdarzają się takie sytuacje w Anglii? Takie ekstremalne przypadki są marginalnym zjawiskiem.

Na jakiej podstawie Pani tak sądzi?

Z badań przeprowadzonych przez Anglików, a dotyczących tego, jaki procent Polaków w stosunku do Anglików i cudzoziemców korzysta z pomocy społecznej. Wynika z nich, że bardzo niewielu Polaków korzysta z pomocy społecznej – poniżej procenta.

Jaka jest prawda o emigracji?

Kilka lat temu pokazywano emigrację jako raj, a teraz pokazuje się tylko tę drugą, gorszą stronę. A medal ma zawsze dwie strony. Większość migrujących Polaków, po trudnych początkach, dobrze sobie radzi. A jeśli im nie udaje, to wracają do Polski. Część osób wstydzi się, że im się nie powiodło i nie wracają do Polski, pokutując mił, że wrócić, to z walką pełną pieniędzy.

Czy Polacy umieją sobie radzić na emigracji, kiedy...

Program Migracji i Polityki Rozwojowej podejmuje również tematykę emigracji Polaków do krajów Unii Europejskiej. W badaniach i ekspertyzach poruszamy zagadnienia takie, jak sytuacja polskich emigrantów w wybranych państwach, „drenaż mózgów” (*brain drain*), migracje powrotne czy postrzeganie polskich imigrantów w społeczeństwach przyjmujących. W 2009 r. zbadaliśmy m.in. jak kształtował się obraz polskiego pracownika w niemieckiej prasie w okresie, gdy podejmowana była decyzja o zastosowaniu okresów przejściowych oraz jak ten wizerunek prezentuje się obecnie. Badanie umożliwiło lepsze zrozumienie opinii Niemców na temat migracji zarobkowych, a także pozwoliło wysunąć wnioski na temat kształtowania relacji polsko-niemieckich w tym obszarze. Wyniki badań przedstawiliśmy na konferencji w Polsce i na spotkaniach w Niemczech. Badania były szeroko cytowane przez prasę polską i niemiecką.

W roku 2009 minęło 20 lat polskich przemian ustrojowych. W ciągu tego dwudziestolecia Polska z biorecy pomocy stała się promotorem demokracji w Europie Wschodniej, na Bałkanach oraz w innych regionach świata. Od wielu lat polskie organizacje pozarządowe, przy wsparciu rządu, instytucji Unii Europejskiej oraz międzynarodowych i krajowych darczyńców, prowadzą działania upowszechniające polskie doświadczenia w budowaniu demokracji. ISP zajmował się tym tematem we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, Grupą Zagranica, warszawskim sekretariatem Community of Democracies oraz stowarzyszeniem PASOS.

MIGRACJE Z POLSKI

PROMOCJA POLSKICH DOŚWIADCZEŃ W ZAKRESIE TRANSFORMACJI USTROJOWEJ

W 2009 r. kontynuowaliśmy współpracę z instytucjami badawczymi z państw byłego ZSRR, skoncentrowaną na promocji praktycznych doświadczeń z transformacji oraz akcesji Polski do UE. Wspólne projekty obejmowały taką tematykę, jak polityka migracyjna, kontrola granic czy polityka wizowa. Sukces poprzednich edycji programów studyjnych dla ekspertów z Rosji, Mołdowy, Kirgizji oraz Ukrainy umożliwił kontynuację współpracy z dotychczasowymi sponsorami (National Endowment for Democracy, Ministerstwo Spraw Zagranicznych). W 2009 roku gościliśmy dwie grupy z Ukrainy, grupę z Rosji, a także stypendystkę z Gruzji. Uczestnicy wizyt studyjnych mieli okazję spotkać się z polskimi urzędnikami, przedstawicielami instytucji naukowych i organizacji pozarządowych. Jedną z wizyt zakończyła się międzynarodową konferencją „Polityka migracyjna – perspektywa Polski i Ukrainy”.

› W szkoleniach i warsztatach integracyjnych organizowanych w ramach Programu w 2009 roku wzięto udział około 150 cudzoziemców mieszkających w Polsce.

› W ramach Programu prowadzimy Polskie Forum Integracyjne – platformę dialogu i wymiany doświadczeń na temat integracji cudzoziemców. Forum łączy środowiska ekspertów, naukowców i praktyków, zaangażowanych w proces integracji imigrantów z Polski oraz krajów UE.

› „W Polsce legalnie pracuje do 150 tys. obywateli Ukrainy; podejmują pracę głównie w rolnictwie, sadownictwie i budownictwie, a także jako kierowcy. Prace sezonowe podejmuje około 100 tys. osób. Najwięcej z nich zatrudnionych jest na Mazowszu - wynika z danych, przedstawionych na konferencji „Polityka migracyjna: perspektywa Polski i Ukrainy”. Konferencję zorganizował w Warszawie Instytut Spraw Publicznych.”

„WPROST 24”, *W Polsce pracuje legalnie 150 tys. Ukraińców*, 23.10.2009

LAW PUBLIC
OF PUBLIC

isp.o

Nagroda im. Jerzego Zimowskiego

NAGRODA IM. JERZEGO ZIMOWSKIEGO została ufundowana przy Instytucie Spraw Publicznych w 2008 roku. Nagrodę przyznaje się za działalność społeczną, publicystyczną, badawczą lub inną na rzecz grup społecznych, które znalazły się w sytuacjach nadzwyczajnych, a w szczególności na rzecz migrantów i uchodźców. Laureatką Nagrody w 2009 roku została Stana Buchowska.

Patron Nagrody, zmarły w 2007 roku Jerzy Zimowski, był wieloletnim członkiem Zarządu Instytutu Spraw Publicznych, a także wiceministrem spraw wewnętrznych w latach 1990–1996. W czasie swojej służby publicznej nadzorował m. in. służby ratownicze. Uczestniczył w pracach nad przekształceniem służby pożarniczej i nad ustawą o służbach ratowniczych. Dużo uwagi poświęcał kwestiom migracji i uchodźców. Brał udział w pierwszych rozmowach o przystąpieniu Polski do strefy Schengen i wprowadzaniu ustawodawstwa regulującego związane z tym kwestie. Przez kilkanaście lat był członkiem Rady do Spraw Uchodźców.

Przyznawana raz do roku Nagroda jest formą docenienia i uhonorowania działań laureata na rzecz pomocy osobom w trudnej sytuacji, szczególnie cudzoziemcom i Polakom za granicą. Nagroda ma charakter pieniężny. Po raz pierwszy Nagrodę przyznano w 2008 roku - laureatką została Małgorzata Gebert z Centrum Pomocy Uchodźcom przy Polskiej Akcji Humanitarnej.

STANA BUCHOWSKA – NAGRODZONA ZA WALKĘ Z NIEWOLNICTWEM

Stana Buchowska, laureatka Nagrody w 2009 roku – współzałożycielka i koordynatorka polskiego programu La Strada, członkini Zarządu Fundacji Przeciwno Handlowi Kobietami oraz Międzynarodowego Zarządu organizacji Global Alliance Against Traffic in Women, z siedzibą w Bangkoku. Jest magistrem antropologii na Uniwersytecie Komeńskiego w Bratysławie. Od 1980 roku mieszka w Polsce. Na początku lat 90. prowadziła szkolenia w amerykańskiej fundacji DELPHI, wspierającej organizację pozarządową. Jej działalność doceniana jest nie tylko w kraju, ale również za granicą. W 2004 r. otrzymała Medal Świętego Jerzego przyznawany przez „Tygodnik Powszechny”.

Fundacja Przeciwno Handlowi Kobietami La Strada powstała w 1995 roku dzięki pomocy Holenderskiej Fundacji Przeciwno Handlowi Kobietami. Fundacja La Strada niesie pomoc ofiarom handlu ludźmi, przede wszystkim kobietom sprzedawanym lub porýwanym za granicę do prostytucji, a także ofiarom pracy przymusowej i ębractwa. Fundacja prowadzi trzy kampanie: kampanię prasową i lobbingową, kampanię prewencji i edukacji oraz kampanię pomocy społecznej. Działania prowadzone przez Fundację to między innymi: uświadamianie władzom i opinii publicznej problemu handlu kobietami; informowanie kobiet i dziewcząt o potencjalnych zagrożeniach; szkolenia policjantów, pograniczników i innych urzędników oraz zapewnienie bezpieczeństwa, opieki prawnej, medycznej i psychoterapeutycznej, a także wsparcie finansowe dla eks-prostytutek, osób zmuszanych do ębractwa i do innej pracy przymusowej. Fundacja jest członkiem międzynarodowej sieci La Strada Program Prewencji Handlu Kobietami z Europy Środkowej i Wschodniej, który działa w dziewięciu krajach: Białorusi, Bośni i Hercegowinie, Bułgarii, Holandii, Macedonii, Mołdawii, Polsce, Republice Czeskiej i Ukrainie.

Wyboru laureatki Nagrody im. Jerzego Zimowskiego w 2009 roku dokonała Kapituła Nagrody w składzie:

- Małgorzata Gebert (Centrum Pomocy Uchodźcom przy PAH)
- Mariusz Jakubowski (Gambit Kontrakt)
- prof. Lena Kolarska-Bobińska (Parlament Europejski)
- dr Jacek Kucharczyk (Instytut Spraw Publicznych)
- Janina Paradowska-Zimowska (Polityka)
- Anna Rutkiewicz (Rada ds. Uchodźców)
- prof. Irena Rzeplińska (Helsińska Fundacja Praw Człowieka)
- Tomasz Sadowski (Fundacja Pomocy Wzajemnej „Barka”)
- prof. Krystyna Słany (Uniwersytet Jagielloński)
- Wojciech Wróblewski (PZU SA)

Uroczystość wręczenia nagrody odbyła się 6 października 2009 roku. Zgromadziła liczne grono przedstawicieli administracji publicznej, świata akademickiego związanego z problematyką migracji, współpracowników laureatki, przyjaciół Patrona, działaczy organizacji pozarządowych oraz mediów. Uroczystość otworzył prof. Mirosław Wyrzykowski, sędzia Trybunału Konstytucyjnego wykładem „Ochrona słabszego w Rzeczypospolitej Polskiej”. Laudację wygłosiła prof. Irena Rzeplińska z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Członkini Kapituły Nagrody.

› „Przez wiele lat pracowałem z Jerzym Zimowskim. Miał wyraźną wizję Polski jako kraju tolerancyjnego i otwartego. Nagrodę chcemy dawać ludziom przybliżającym taką wizję Polski, w której dobrze czują się migranci, cudzoziemcy (...). To czym zajmuje się La Strada bardzo dobrze trafia w koncepcję Nagrody. Chcielibyśmy, aby Nagroda zwracała uwagę również na niedostrzegane przez polskie media problemy społeczne. Takim zjawiskiem jest handel ludźmi, wielki problem w świecie, także Europy Wschodniej.”

wypowiedź dr Jacka Kucharczyka dla „Gazety Wyborczej”, 08.10.2009

› „Przestanie wyboru laureata Nagrody w 2009 roku jest jasne – bo pomoc słabszemu to zadanie, konieczność, kryterium człowieczeństwa i odpowiedź na pytanie o istotę godności człowieka.”

prof. Mirosław Wyrzykowski, wykład wprowadzający „Ochrona słabszego w Rzeczypospolitej Polskiej”

Patronat medialny :

POLITYKA

Podajemy numer konta dla instytucji i osób prywatnych, które chciałyby wesprzeć ideę nagrody:

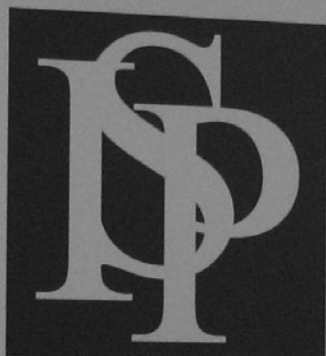
Fundacja Instytut Spraw Publicznych
67 1370 1037 0000 1706 4133 3917

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

www.isp.org.pl

Stypendia i Praktyki

PROGRAM STYPENDIALNY „NAUKA I SPOŁECZEŃSTWO”

Program Stypendialny „Nauka i Społeczeństwo” został utworzony w 2008 roku, dzięki grantowi z Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe. Program umożliwia młodym badaczom wykorzystanie wiedzy, pomysłów i umiejętności w służbie publicznej poprzez udział w pracach analitycznych prowadzonych przez ISP. Ideą stypendium jest przygotowanie młodych naukowców do pracy eksperckiej. Oprócz udziału stypendystów w bieżącej pracy badawczej Instytutu, szczególny nacisk położony jest na rozwijanie umiejętności związanych z pisanem tekstów analitycznych, artykułów do pism naukowych i branżowych, rozpowszechnianiem prac Instytutu na konferencjach i seminariach, a także w środkach masowego przekazu. Obszary działalności naukowo-badawczej prowadzonej w ramach stypendiów pokrywają się z zakresem prac realizowanych przez programy Instytutu i dotyczą określonych przez Zarząd i Radę Fundacji ISP priorytetów programowych. Stypendium trwa 6 miesięcy z możliwością przedłużenia o kolejne pół roku.

W ramach stypendium:

- stypendysta bierze udział w przygotowaniu koncepcji działalności programowej ISP, uczestniczy w koordynowaniu projektów badawczych, przygotowywaniu wniosków i grantów,
- upowszechnia wyniki badań Instytutu na konferencjach i seminariach oraz w mediach, publikuje artykuły w pismach naukowych i branżowych,
- przygotowuje określoną w umowie ilość publikacji,
- prowadzi dyżury badawcze w ISP, w wymiarze co najmniej dwóch dni w tygodniu.

Dzięki stypendium Instytut pozyskuje młodych, zdolnych i ambitnych współpracowników. Dotychczas trzy osoby zostały po okresie stypendium zatrudnione na stanowiskach analitycznych w Instytucie, a jedna jest stałą ekspertką ISP.

Od początku utworzenia Programu „Nauka i Społeczeństwo” wzięło w nim udział dziesięć osób z różnych miast i uczelni w Polsce. Stypendyści uczestniczyli w pracach wszystkich Programów Instytutu. W roku 2009 przyznano cztery stypendia.

STYPENDYŚCI 2009

Aleksander Fuksiewicz, Stypendysta Programu Europejskiego (maj 2009 – maj 2010)

Absolwent Stosunków Międzynarodowych Collegium Civitas w Warszawie oraz Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pracował w Departamencie Spraw Europejskich Ministerstwa Gospodarki.

Podczas stypendium zajmował się m. in. tematyką przygotowań do polskiej Prezydencji w Unii Europejskiej w 2011 roku. Jest współautorem raportu *Czeska prezydencja w Radzie Unii Europejskiej – spojrzenie z Polski*. Wyniki badań ISP na temat oceny dokonań czeskiej prezydencji prezentował na konferencji w Warszawie, a także w mediach. Stypendysta uczestniczył także w realizacji innych projektów badawczych: „Polskie wybory do Parlamentu Europejskiego w 2009 roku w perspektywie porównawczej. W kierunku europejskiego demos?” oraz „Return to Europe – Reflections after 20 years of Democratic Renewal”.

Ignacy Józwiak, Stypendysta Programu Migracji i Polityki Rozwojowej (maj 2009 – październik 2009)

Absolwent Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, doktorant w Szkole Nauk Społecznych przy Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Specjalizuje się w tematyce Europy Środkowo-wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy i Mołdawii - kwestii etnicznych, granic i pogranicza.

Podczas stypendium brał udział w projektach Programu dotyczących polityki migracyjnej i integracji cudzoziemców. Jest współautorem raportu ISP *Strategie Przetrwania. Integracja pracowników z Ukrainy na polskim rynku pracy*, a także raportu *Bez cudzoziemców byłibyśmy ubożsi. Wizerunek ob-*

cokrajowców w polskiej prasie. Wyniki przeprowadzonych przez siebie badań prezentował również na konferencji „Wizerunek imigrantów a integracja”.

dr Joanna Zalewska, stypendystka Programu Polityki Społecznej (wrzesień 2009 – luty 2010)

Absolwentka Szkoły Nauk Społecznych przy Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. Jako stypendystka programu Marie Curie Soc-Anth kształciła się w Goldsmiths College w Londynie.

Specjalizuje się w tematyce zmian demograficznych, starzenia się społeczeństwa i aktywizacji osób starszych. Brała udział w przygotowaniu debaty „Solidarność pokoleń – strategiczne rozwiązania wobec zmiany demograficznej”, realizowanej wspólnie z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów, a poświęconej strategicznym wyzwaniom demograficznym, przed którymi stoi Polska, w szczególności w obszarze polityki rodzinnej, ubezpieczeń społecznych i rynku pracy. W Tygodniku Powszechnym ukazał się jej artykuł *Emerytura to nie raj*. Podczas stypendium koordynowała także nowy projekt Instytutu dotyczący systemu ochrony zdrowia w Polsce pt. „Co warto zmienić w systemie ochrony zdrowia?”.

Marcin Rulka, stypendysta Programu Prawa i Instytucji Demokratycznych (wrzesień 2009 – luty 2010)

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Asystent w Centrum Studiów Wyborczych UŁ. Specjalizuje się w prawie konstytucyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem prawa wyborczego. Przygotowuje pracę doktorską na temat organizacji wyborów w ujęciu porównawczym.

Marcin Rulka brał udział w przygotowaniach m. in. opinii prawnych dotyczących zmian w Kodeksie Wyborczym, a także opinii o projekcie ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

› „W Instytucie zdobyłam duże doświadczenie z zakresu organizacji seminariów i konferencji. Wcześniej nie miałam do czynienia z organizacją wydarzeń na tak dużą skalę. Cenię sobie również możliwość rozwijania zainteresowań naukowych. Moja praca doktorska dotyczyła życia codziennego osób starszych, w ISP poszerzyłam wiedzę o problematykę związaną z zatrudnieniem i ochroną służby zdrowia.”

Joanna Zalewska, stypendystka Programu Polityki Społecznej

› „Dzięki stypendium w ISP nauczyłem się wiele na temat prowadzenia badań, organizowania konferencji i zdobywania na nie funduszy, zdobyłem też doświadczenie w kontaktach z mediami. Bardzo ważne było dla mnie poczucie, że pracuję w organizacji, która ma realny wpływ na kształt życia publicznego. Konferencje, wywiady badawcze i zagraniczne wyjazdy dały mi okazję poznania wielu ciekawych ludzi – naukowców, ekspertów, polityków.”

Aleksander Fuksiewicz, Stypendysta Programu Europejskiego ISP

PRAKTYKI W ISP

Instytut Spraw Publicznych prowadzi program praktyk dla studentów IV i V roku studiów oraz absolwentów. Nabór jest prowadzony do pięciu Programów ISP: Europejskiego, Polityki Społecznej, Migracji i Polityki Rozwojowej, Programu Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Prawa i Instytucji Demokratycznych. Zainteresowani mogą odbyć również praktykę w dziale publikacji i komunikacji. Praktyki w ISP prowadzone są przez cały rok.

Praktyki w ISP to:

- praca przy interesujących projektach realizowanych przez renomowany think tank
- zdobywanie doświadczenia w pracy w organizacji pozarządowej udział w opracowywaniu wniosków grantowych i sprawozdań z realizacji projektów
- praca przy przygotowaniu międzynarodowych i krajowych seminariów, konferencji, wizyt studyjnych
- zdobywanie doświadczenia w przygotowywaniu i wydawaniu publikacji

Rocznie około 20 osób odbywa praktykę w ISP, we wszystkich Programach prowadzonych przez Instytut. Praktykantami było też dziesięciu studentów z zagranicy. W 2009 roku staż w ISP odbyło 21 osób.

Oprócz stałego programu praktyk studenckich, ISP funduje również staże w ramach konkursu „Grasz o staż” organizowanego przez Gazetę Wyborczą i PriceWaterhouseCoopers. „Grasz o staż” to najstarszy, najpopularniejszy i najbardziej prestiżowy konkurs stażowy w Polsce. Dotychczas fundatorami konkursu było blisko 400 pracodawców, a laureatami zostało ponad 1900 studentów i absolwentów. ISP jest w gronie fundatorów od 4 lat. Ufundowaliśmy do tej pory 5 praktyk.

Informacje na temat praktyk w ISP znajdują się na stronie internetowej Instytutu: www.isp.org.pl w zakładce „Praktyki w ISP”.

› „Studiująca nauki polityczne na UW Dominika Dadas współpracowała z ISP przez trzy miesiące w ramach Programu Europejskiego. Bez wahania nazywa to doświadczenie najlepszym stażem, w jakim brała do tej pory udział. – Podobają mi się, że miałam poczucie uczestniczenia w ważnym projekcie, dokładania swojej cegiełki. A że robiłam głównie research do projektu, była to praca bardzo wartościowa merytorycznie – wyjaśnia Dominika.”

Kontener pełen pomysłów, miesięcznik „Dlaczego”, listopad 2009

2040

10 years of the Polish-American
Freedom Foundation

Partnerzy

W 2009 ROKU ISP prowadził ponad 50 projektów, których realizacja była możliwa dzięki wsparciu i współpracy wielu instytucji, firm i organizacji.

W 2009 roku otrzymaliśmy grant na działalność instytucjonalną z programu „Europa dla obywateli 2007-2013”.

Dzięki trzyletniemu grantowi przyznanemu na lata 2008-2010 przez Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, utworzyliśmy m. in. Program Stypendialny „Nauka i Społeczeństwo”, a także wydawaliśmy kwartalnik „Trzeci Sektor”, jedyne czasopismo w Polsce poświęcone w całości zagadnieniom związanym z sytuacją i rozwojem organizacji pozarządowych.

Większość działań Programu Prawa i Instytucji Demokratycznych realizowana była we współpracy i przy wsparciu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

Partnerem Strategicznym ISP w 2009 roku była Telekomunikacja Polska.

W 2009 roku nasze projekty realizowane były również dzięki dofinansowaniu następujących instytucji i organizacji:

- Ambasada Królestwa Niderlandów
- Biuro Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy
- EuroMeSCo
- European Foundation for the Improvement of Working and Living Conditions (Eurofound)
- Europejski Fundusz na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich
- Europejski Fundusz na Rzecz Uchodźców
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- Forum Polsko-Czeskie
- Fundacja Konrada Adenauera w Polsce
- Fundacja im. Stefana Batorego
- Fundacja im. Heinricha Bölla w Polsce
- Fundacja Roberta Boscha
- Fundacja im. Friedricha Eberta w Polsce
- Fundacja Alfrieda Kruppa von Bohlen und Halbach
- Fundacja Fritza Thyssena
- Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
- Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
- Fundusz Wyszehradzki
- German Marshall Fund of the United States
- Instytut Goethego w Warszawie
- Instytut Polski w Berlinie
- Komisja Europejska
- Management Systems International/ USAID
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- Narodowe Centrum Kultury
- National Endowment for Democracy
- Open Society Institute – Global Drug Policy Programme
- Open Society Institute – Think Tank Fund
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- Polsko-Niemiecka Fundacja na Rzecz Nauki
- Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”
- Urząd Komitetu Integracji Europejskiej
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych

ISP współpracuje z wieloma organizacjami polskimi i zagranicznymi w ramach stowarzyszeń, sieci i konsorcjów, których jest członkiem, m. in:

- EUomad Network on Migrations and Development
- European Civic Forum
- EuroMeSCo
- European Partnership for Democracy (EPD)

- European Policy Institutes Network (EPIN)
- Forum Cudzoziemców przy Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim
- Grupa Zagranica,
- Krajowa Platforma Współpracy na rzecz Integracji (przy Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji i MSWiA)
- Network of Democracy Research Institutes (NDRI)
- Policy Association for an Open Society (PASOS)

Dzięki instytucjom, przedsiębiorstwom i osobom prywatnym, które wsparły fundusz Nagrody im. Jerzego Zimowskiego możliwe było przyznanie w 2009 roku po raz drugi nagrody za działalność w dziedzinie migracji i integracji cudzoziemców w Polsce. Wśród fundatorów Nagrody są:

Anna i Jerzy Fornalczykowie, Janina Paradowska-Zimowska, Urszula i Emil Wąsaczowie, Bacardi-Martini Polska sp. z o. o., Gambit Kontrakt sp. z o. o., Instytut Spraw Publicznych, Kancelaria Adwokacka - Wojciech Brochwicz, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Polkomtel SA, PZU SA.

Dziękujemy również wszystkim osobom, które wsparły w 2009 roku działalność statutową Instytutu Spraw Publicznych w ramach akcji 1%.

KRS: 0000138239

PERFECTUM - AUDIT
Doradcy Finansowo-Księgowi
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
02-777 Warszawa, Al. Komisji Edukacji Narodowej 98
tel. 644-27-67; tel/fax 644-27-62

OPINIA
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
dla Rady Fundacji
z badania sprawozdania finansowego
Fundacji Instytut Spraw Publicznych w Warszawie
za 2009 rok

1. Przeprowadziliśmy badanie załączonego
sprawozdania finansowego Fundacji Instytutu Spraw Publicznych z siedzibą w Warszawie
za 2009, na które składa się:
1) wprowadzenie do sprawozdania
2) bilans, sprawozdanie z działalności
3) rachunek przepływów pieniężnych

SPRAWOZDANIE FINANSOWE
FUNDACJI INSTYTUTU SPRAW PUBLICZNYCH
w Warszawie ul. Szpitalna 5, lok. 22
za rok obrotowy 2009

I. WPROWADZENIE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Przedmiotem podstawowej działalności statutowej Fundacji ISP w roku obrotowym była realizacja społecznie i gospodarczo użytecznych celów, mianowicie podejmowanie działań na rzecz:
- 1) rozwoju wiedzy i umiejętności w dziedzinach istotnych z punktu widzenia modernizacji i rozwoju państwa,
  - 2) wspierania reform i modernizacji struktur organizacyjnych państwa,
  - 3) tworzenia mechanizmów i instytucji sprzyjających prowadzeniu skutecznej polityki społecznej,
  - 4) rozwoju form i instytucji umożliwiających skuteczny wpływ obywateli na sposób gospodarowania środkami publicznymi,
  - 5) popularyzacji celów i założeń reform politycznych i gospodarczych,
  - 6) reformy i skutecznego funkcjonowania systemu nauki i szkolnictwa wyższego,
  - 7) rozwoju współpracy środowisk twórczych w oparciu o dorobek intelektualny nauk społecznych,
  - 8) tworzenia i wprowadzania nowoczesnych, przejrzystych i stabilnych rozwiązań prawnych niezbędnych dla rozwoju kraju,
  - 9) integrowania i aktywizacji społeczności lokalnych,
  - 10) poprawy bezpieczeństwa publicznego,
  - 11) wypracowania długofalowej wizji polskiej polityki zagranicznej i przyczyniania się do integracji europejskiej.
2. Przedmiotem podstawowej działalności gospodarczej Fundacji ISP w roku obrotowym była:
- 1) działalność wydawnicza (22.1),
  - 2) działalność poligraficzna (22.2),
  - 3) badania rynku i opinii publicznej (74.13.Z),
  - 4) prace badawczo rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych (72.60.Z),
  - 5) działalność pomocnicza na rzecz administracji publicznej (75.14.Z),
  - 6) pozaszkolne formy kształcenia, gdzie indziej nie sklasyfikowane (80.42.Z).
- Dochody uzyskiwane z działalności gospodarczej wspierały cele statutowe realizowane przez Fundację ISP.
3. Fundacja zarejestrowana jest w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO w Rejestrze przedsiębiorców oraz w Rejestrze Fundacji KRS pod numerem 0000138239. Fundacja posiada status organizacji pożytku publicznego.

(+) 687 000 000

(+) 519 199 13

60 884,82

757 903,60

238 704,47

...OWE:

Finanse

Opinia niezależnego biegłego rewidenta z badania finansowego dla Rady Fundacji stwierdza, iż:

„Naszym zdaniem, zbadane sprawozdanie finansowe, obejmujące dane liczbowe i pisemne objaśnienia:

- przedstawia rzetelnie i jasno wszystkie informacje istotne dla oceny sytuacji majątkowej i finansowej badanej Fundacji na dzień 31.12.2009 roku, jak też jej wyniku finansowego za rok obrotowy od dnia 01.01.2009 roku do dnia 31.12. 2009 roku,
- sporządzone zostało, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z określonymi w powołanej wyżej ustawie zasadami i ustaleniami zakładowych zasad (polityką) rachunkowości oraz na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych,
- jest zgodne, co do formy i treści, z obowiązującymi Fundację przepisami prawa i postanowieniami statutu Fundacji.”

Audytor przekazał także raport uzupełniający opinię z badania sprawozdania finansowego, w której zawarł analizę sytuacji finansowej i majątkowej Fundacji i przedstawił jej pozytywną ocenę, ilustrując stosownymi wskaźnikami. Audytor uznał również, iż na dzień wydania opinii nie istnieje zagrożenie dla dalszej kontynuacji działalności Fundacji.

Główna księgowa:

Monika Pelc

Księgowe:

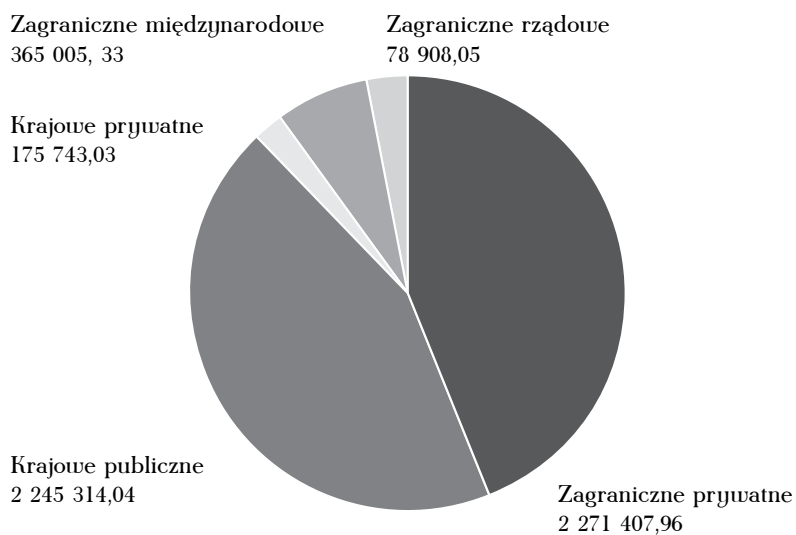
Monika Brzozecka-Ma-
łys, Agata Ćwiek, Anna
Kucharska

**TAB. 1 RACHUNEK
ZYSKÓW I STRAT
ISP W ROKU 2009**

Wyszczególnienie	Kwoty za rok 2009
A. Przychody nieodpłatnej działalności statutowej pożytku publicznego	5 136 378,41
B. Koszty nieodpłatnej działalności statutowej pożytku publicznego	4 496 868,85
<i>C. Wynik finansowy nieodpłatnej działalności statutowej pożytku publicznego (A-B)</i>	639 509,56
D. Przychody netto ze sprzedaży produktów, usług, towarów i materiałów	531 269,60
E. Koszty sprzedanych produktów, usług, towarów i materiałów	383 184,75
F. Zysk brutto na sprzedaży (D-E)	148 084,85
G. Koszty sprzedaży	47 810,33
H. Koszty ogólnozakładowe (ogólnoinstytutowe) w tym:	730 784,43
I. Zysk na działalności statutowej i gospodarczej (C+F- G-H)	8 999,65
J. Pozostałe przychody operacyjne	8 243,68
K. Pozostałe koszty operacyjne	40 291,37
L. Zysk na działalności operacyjnej (I+J-K)	-23 048,04
Ł. Przychody finansowe	298 841,59
M. Koszty finansowe	60 884,82
N. Zysk z działalności statutowej i gospodarczej (I+Ł-M)	214 908,73
O. Podatek dochodowy	2 774,00
P. Zysk (Strata) netto (N-O)	212 134,73

Program Migracji i Polityki Rozwojowej	1 433 334,67	26%
Program Polityki Społecznej	1 418 998,50	25%
Program Prawa i Instytucji Demokratycznych	1 279 831,79	23%
Program Europejski	344 703,90	6%
Koszty ogólnoinstytutowe	730 784,43	13%
Koszty działalności usług - gosp	390 449,48	7%
Razem	5 598 102,77	100%

**TAB.2 KOSZTY
FUNDACJI W ROKU
2009**

**RYS 1. STRUKTURA
PRZYCHODÓW
STATUTOWYCH ISP
W 2009 ROKU**

Konferencje, seminaria, warsztaty

- › Seminarium „Germany, Poland and the Obama-Administration”, ISP/GMF, Berlin, 20 stycznia
- › Seminarium poświęcone problematyce współpracy rządu i organizacji typu think tank w ramach projektu KOMPAS, Warszawa, 9 lutego
- › Debata na temat europejskich doświadczeń w dziedzinie wspierania demokracji połączona z prezentacją książki *Democracy's New Champions*, (J. Kucharczyk, J. Lovitt (red.), PASOS, Praga, 2008), Carnegie Endowment for International Peace, Waszyngton, 25 lutego
- › Prezentacja policy brief *The New transatlantic agenda – a view from Poland*, ISP/GMF, Waszyngton, 27 lutego

STYCZEŃ, LUTY

- › Seminarium „European Consensus on Democracy”, Warszawa, 4 marca
- › Konferencja „Demokracja w czasie globalnego kryzysu”, Stały Sekretariat Wspólnoty Demokracji/ISP/Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 10 marca
- › Konferencja „Kościół w społeczeństwie obywatelskim. Społeczeństwo obywatelskie w kościele”, ISP/ Laboratorium Więzi – Instytut Analiz Społecznych i Dialogu, Warszawa, 12 marca
- › Seminarium Rady Ekspertów Programu Obywatel i Prawo IV, Warszawa, 12 marca
- › Seminarium „Europosłowie. Pозиcja prawna w kraju oraz współpraca z administracją rządową: propozycje zmian”, ISP/Fundacja im. Friedricha Eberta, Warszawa, 16 marca

MARZEC

KWIECIEŃ

- › Seminarium eksperckie „Zatrudnianie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Uwarunkowania systemowe”, Warszawa, 3 kwietnia
- › Seminarium na temat finansowania działalności fundacji w Polsce zorganizowane w ramach projektu KOMPAS, Forum Darczyńców/ISP, Warszawa, 6 kwietnia
- › Konferencja „Polska i Niemcy w Europie. Zmiany we wzajemnym wizerunku”, ISP/Instytut Polski w Berlinie/ Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik, Berlin, 7 kwietnia
- › Konferencja „Polscy posłowie w Parlamencie Europejskim – rola i wpływ na politykę”, ISP/Fundacja im. Friedricha Eberta, Warszawa, 20 kwietnia
- › Konferencja „Polska - Niemcy. Wzajemny wizerunek i wizja Europy”, ISP/Fundacja Konrada Adenauera/Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Warszawa, 22 kwietnia
- › Konferencja prasowa „Uczestnictwo Polaków w wyborach – postawy wobec nadchodzących wyborów do Parlamentu Europejskiego”, Warszawa, 24 kwietnia
- › Warsztaty integracyjne dla cudzoziemców w ramach projektu „Psychoedukacja drogą do edukacji“, Warszawa, 23 i 30 kwietnia

MAJ

- › Seminarium „Union for the Mediterranean - implications for the Eastern dimension of the ENP”, ISP/CEMI, Warszawa, 11 maja
- › Warsztaty integracyjne dla obcokrajowców mieszkających w Polsce, Warszawa, 16 i 17 maja
- › Konferencja „Dostęp do pomocy i informacji prawnej”, Warszawa, 29 maja

CZERWIEC

- › Seminarium „Polska, Rosja – nowe wyzwania?”, ISP/PAUCI, Warszawa, 1 czerwca
- › Warsztaty integracyjne dla Wietnamczyków mieszkających w Polsce, Warszawa, 14 i 21 czerwca
- › Seminarium „Jak skutecznie informować obywateli o wyborach?”, Warszawa, 19 czerwca
- › Konferencja „Stan obecny i przyszłość polskiej demokracji”, Warszawa, 26 czerwca
- › Seminarium Forum Aktywny Obywatel, Warszawa, 29 czerwca

LIPIEC

- › Konferencja „Czeska prezydencja w oczach Polaków – ocena dokonań Czech podczas ich przewodnictwa w Radzie UE w 2009 roku”, ISP/Fundacja im. Heinricha Bölla, Warszawa, 2 lipca
- › Warsztaty integracyjne dla Wietnamczyków mieszkających w Polsce, Warszawa, 12 i 19 lipca
- › Wizyta studyjna dla dziennikarzy i przedstawicieli organizacji pozarządowych z Ukrainy (Krym) na temat różnych aspektów członkostwa Polski w Unii Europejskiej, Warszawa, 19-27 lipca

- › Konferencja prasowa „70 lat później. Jak Polacy oceniają stosunki polsko-niemieckie i niemiecką politykę europejską?”, ISP/Fundacja Konrada Adenauera, Warszawa, 31 sierpnia
- › Wizyta studyjna dla rosyjskich analityków polityki publicznej, Warszawa, 30 sierpnia – 10 września
- › 20 szkoleń kompetencyjnych dla uczestników dialogu społecznego, sierpień – październik

SIERPIEŃ

- › Seminarium informacyjne dla grantobiorców Programu Obywatel i Prawo V, Warszawa, 3 września
- › Seminarium informacyjne dla grantobiorców Programu Obywatel i Prawo V, Warszawa, 8 września
- › Seminarium na temat Partnerstwa Wschodniego, ISP/ PASOS, Praga, 15 września
- › Warsztaty integracyjne dla studentów z Chin, Warszawa, 21 i 24 września
- › Seminarium „Kobiety, mężczyźni, parytety”, Warszawa, 24 września
- › Seminarium międzynarodowe „Wizerunek imigrantów a integracja”, Warszawa, 25 września
- › Debata „Solidarność pokoleń – strategiczne rozwiązania wobec zmiany demograficznej”, ISP/KPRM, Warszawa, 30 września

WRZESIEŃ

- › Panel dyskusyjny „Przyszłość Europy po referendum w Irlandii”, Warszawa, 5 października
- › Seminarium Forum Aktywny Obywatel Programu Obywatel i Prawo V, Warszawa, 14 października
- › Konferencja „Zatrudnianie niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Jak jest i co można zmienić”, Warszawa, 16 października
- › Warsztaty integracyjne dla studentów z Chin, Warszawa, 17 października
- › Wizyta studyjna przedstawicieli ukraińskiej administracji zajmujących się polityką migracyjną, Warszawa, Krosno Odrzańskie, Dębak, Świecko, Zielona Góra, 18-28 października
- › Warsztaty integracyjne dla studentów z Chin, Warszawa, 17 października
- › Konferencja „Polityka migracyjna: perspektywy Polski i Ukrainy”, Warszawa, 23 października
- › Warsztaty z wiedzy obywatelskiej dla studentów zagranicznych, Warszawa, 23 października
- › Warsztaty integracyjne dla studentów z Ukrainy, Lublin, 26-27 października
- › Konferencja „Społeczeństwo obywatelskie a fundusze unijne. Partnerstwo, ale jakie?”, Senat RP/ISP/OFOP, Warszawa, 28 października

PAŹDZIERNIK

- › Seminarium „Regulacja lobbingu w Polsce. Stan obecny i perspektywy”, Warszawa, 4 listopada
- › Konferencja „Powrót do Europy. Opinia społeczna w 20 lat po odzyskaniu demokracji”, ISP/PASOS, Warszawa, 6 listopada
- › Warsztaty integracyjne dla kobiet z Ukrainy, Warszawa, 14 listopada
- › Seminarium Rady Ekspertów Programu Obywatel i Prawo V, Warszawa,

LISTOPAD

17 listopada

- › Warsztaty z wiedzy obywatelskiej dla studentów zagranicznych, Warszawa, 17 listopada
- › Warsztaty z wiedzy obywatelskiej dla cudzoziemców, Warszawa, 20 listopada
- › Seminarium eksperckie w ramach Laboratorium Innowacji Społecznej, ISP/Stowarzyszenie CAL, Warszawa, 23 listopada
- › Konferencja „Polityka narkotykowa – jak działają instytucje? Ile to kosztuje?”, Warszawa, 27 listopada
- › Warsztaty integracyjne dla cudzoziemców mieszkających w Polsce, Warszawa, 28 listopada

GRUDZIEŃ

- › Seminarium informacyjne dla grantobiorców Programu Obywatel i Prawo V, Warszawa, 2 grudnia
- › Warsztaty z wiedzy obywatelskiej dla cudzoziemców mieszkających w Polsce, Warszawa, 5 grudnia
- › Warsztaty integracyjne dla studentów z Chin, Warszawa, 6 grudnia
- › Konferencja „Czeska Prezydencja w Radzie UE a organizacje pozarządowe – wnioski dla Polski”, Warszawa, 7 grudnia
- › Seminarium eksperckie w ramach Laboratorium Innowacji Społecznej, ISP/Stowarzyszenie CAL, Warszawa, 7 grudnia
- › Seminarium „Chadzający” na wybory – jak przekonać niezdecydowanych do głosowania?”, Warszawa, 8 grudnia
- › Konferencja „Return to Europe - Reflections After 20 Years of Democratic Renewal”, PASOS/ISP, Praga, 10 grudnia
- › Konferencja „Przewodnictwo państwa w Radzie Unii Europejskiej – doświadczenia partnerów, propozycje dla Polski”, Poznań, ISP/UAM, 11 grudnia
- › Seminarium „Być imigrantką...Gender a integracja”, Warszawa, 14 grudnia
- › Seminarium eksperckie „The European Social Model after the Crisis” ISP/Das Progressive Zentrum, Warszawa, 16 grudnia
- › Seminarium eksperckie „Monitoring zdarzeń o charakterze dyskryminacyjnym, ksenofobicznym czy rasistowskim”, ISP/Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa, 16 grudnia
- › Warsztaty integracyjne dla uchodźców, Warszawa, 18 grudnia
- › Seminarium badawcze w ramach projektu „Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej”, Warszawa, 18 grudnia
- › Prezentacja raportu „Ewaluacja funkcjonowania instytucji społecznego wsparcia m. st. Warszawy w zakresie właściwej realizacji praw przymusowych migrantów”, ISP/Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa, 21 grudnia

[illegible]

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

Karanie za posiadanie

Artykuł 62 ustawy
o przeciwdziałaniu narkomanii
– koszty, czas, opinie

Pod redakcją:
Eweliny Kuźmich
Zofii Mieleckiej-Kubień
Doroty Wiszejko-Wierzbickiej

INSTITUT SPRAW PUBLICZNYCH

Demokracja w Polsce 2007–2009

Pod redakcją
Leny Kolarskiej-Bobińskiej
Jacka Kucharczyka

serwatorium
nokracji

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

Polska migracja zarobkowa do Niemiec – fakty i mity

Polnische Arbeitsmigration nach Deutschland – Fakten und Mythen

Justyna Frelak
Agnieszka Łada
Kristin Schwarz
Roderick Parkes (współpraca
/Zusammenarbeit)

INSTYTUT SPRAY

Modelowy system w zakresie dialogu

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

Prawo wyborcze

Wymiary użyteczności społecznej

III Trzeci Sektor

INSTY
THE I

Jak zat niepe

Poradnik dla p

Publikacje

W celu jak najszerzego upowszechnienia wyników prac badawczych, Instytut Spraw Publicznych prowadzi intensywną działalność wydawniczą. Wyniki projektów badawczych publikowane są w formie książek, raportów i komunikatów. Publikacje ISP są rozpowszechniane wśród posłów i senatorów, członków rządu i administracji, w środowiskach akademickich, a także wśród dziennikarzy i działaczy organizacji pozarządowych. W roku 2009 nakładem ISP ukazało się blisko 80 publikacji.

Specjalista ds. publikacji i marketingu:

Rafał Załęski

Asystentka działu publikacji/recepcja:

Joanna Nowacka

PUBLIKACJE
KSIĄŻKOWE
(KSIĄŻKI
I RAPORTY)

- › M. Arczewska, *Nie tylko jedna ustawa. Prawo o organizacjach pozarządowych*, wydanie drugie, poprawione i uzupełnione, ISP, Warszawa 2009
- › J. Bartkowski, B. Gąciarz, E. Giermanowska, A. Kudlik, P. Sobiesiak, *Pracodawcy o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Jak jest? Co można zmienić?*, ISP, Warszawa 2009
- › E. Bogacz-Wojtanowska, M. Rymsza (red.), *Nie tylko społecznie. Zatrudnienie i wolontariat w organizacjach pozarządowych*, ISP, Warszawa 2009
- › V. Chumak, P. Kaźmierkiewicz, O. Lvova, *Coordinating migration Policy in Ukraine: lessons from Poland*, ICPS/ISP, 2009
- › M. Cześnik, *Partycypacja wyborcza Polaków*, ISP, Warszawa 2009
- › B. Gąciarz, E. Giermanowska (red.), *Zatrudniając niepełnosprawnych. Wiedza, opinie i doświadczenia pracodawców*, ISP, Warszawa 2009
- › J. Frelak, A. Łada, K. Schwartz, R. Parkes (współpraca/ Zusammenarbeit): *Polska migracja zarobkowa do Niemiec - fakty i mity. Polnische Arbeitsmigration nach Deutschland - Fakten und Mythen*, ISP, Warszawa 2009
- › L. Kolarska-Bobińska, J. Kucharczyk (red.), *Demokracja w Polsce 2007-2009*, ISP, Warszawa 2009
- › L. Kolarska-Bobińska (red.), *Nowe metody zarządzania w państwach Unii Europejskiej*, ISP, Warszawa 2009
- › L. Kolarska-Bobińska, A. Łada, *Polska - Niemcy. Wzajemny wizerunek i wizja Europy* [pl], [de], ISP, Warszawa 2009
- › U. Kurowska, B. Gąciarz, E. Giermanowska, P. Sobiesiak, *Jak zatrudnić osobę niepełnosprawną? Poradnik dla pracodawcy z otwartego rynku pracy*, ISP, Warszawa 2009
- › E. Kuźmicz, Z. Mielecka-Kubień, D. Wiszejko-Wierzbicka (red.), *Karanie za posiadanie. Artykuł 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - koszty, czas, opinie*, ISP, Warszawa 2009
- › G. Makowski, M. Koziarek (red.), *Wymiary użyteczności społecznej. Biznes, administracja publiczna, organizacje pozarządowe a społeczeństwo obywatelskie*, ISP, Warszawa 2009
- › A. Olszewska, A. Zawadzka, *Przespaceruj się w moich butach. O spotkaniach międzykulturowych*, ISP, Warszawa 2009
- › S. Portet, R. Towalski, *Modelowy system kształcenia w zakresie dialogu społecznego*, ISP, Warszawa 2009
- › M. Szczepanik, E. Kaca, A. Łada, *Bilans aktywności polskich posłów do Parlamentu Europejskiego. Cele, osiągnięcia, wnioski na przyszłość* [pl], [ang], ISP, Warszawa 2009
- › P. Szukalski (red.), *Przygotowanie do starości. Polacy wobec starzenia się*, ISP, Warszawa 2009
- › A. Winiarska (red.), *Obywatel i Prawo. Raport z realizacji czwartej edycji programu*, ISP, Warszawa 2009
- › J. Zbieranek (red.), *Aktywizowanie wyborców. Inicjatywy z różnych krajów świata*, wydanie drugie, zmienione, ISP, Warszawa 2009

› J. Zbieranek (red.), *Prawo wyborcze. Analizy. Interpretacje. Rekomendacje*, ISP, Warszawa 2009

- › J. Bartkowski, B. Gąciarz, E. Giermanowska, P. Sobiesiak, *Zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Opinie i oczekiwania pracodawców*
- › A. K. Cianciara, *The European Policy of Donald Tusk's Government*
- › M. Fuszara, *Kobiety, mężczyźni i parytety*
- › B. Gąciarz, E. Giermanowska, *Uwarunkowania skutecznej realizacji polityki integracyjnej wobec osób niepełnosprawnych*
- › T. G. Grosse, *Rozwój społeczeństwa informacyjnego jako sposób na walkę z kryzysem*
- › T. G. Grosse, *Jak zwiększyć inwestycje społeczeństwa informacyjnego?*
- › J. Kucharczyk, *The new transatlantic agenda – a view from Poland*
- › E. Kuźmicz, Z. Mielecka-Kubień, J. Stasiowski, D. Wiszejko-Wierzbicka, *Penalizacja posiadania narkotyków – działania instytucjonalne i koszty* [pl], [eng]
- › A. Łada, *Partnership for the Presidency? Cooperation between the government administration and the non-governmental sector during the Czech Presidency of the Council of the European Union – lessons for Poland*
- › J. Piekło, *Rosja w kryzysie a sen o imperium – polska perspektywa* [pl], [eng], [ru]
- › M. Szczepanik, *Posłowie do Parlamentu Europejskiego – pozycja prawna w kraju oraz współpraca z administracją rządową*
- › J. Zbieranek, *System finansowania partii politycznych w Polsce – kierunki zmian*

„ANALIZY
I OPINIE”

- › Numer 16 – *Integracja i aktywizacja. Organizacje pozarządowe wobec niepełnosprawnych*, wiosna 2009
- › Numer 17 – *Edukacja obywatelska*, lato 2009
- › Numer 18 – *Fundusze unijne a organizacje pozarządowe*, jesień 2009
- › Numer 19 – *Działalność kulturalna w organizacjach pozarządowych*, zima 2009

KWARTALNIK
„TRZECI SEKTOR”

- › A. Bergiel, K. Kubin, *Bezpłatne poradnictwo prawne dla migrantów przymusowych – opis i ocena działalności organizacji pozarządowych*
- › M. Bieniecki, M. Pawlak, *Strategie przetrwania. Adaptacja ukraińskich migrantów zarobkowych do polskiej rzeczywistości instytucjonalnej*
- › M. Chmaj, *Immunitet parlamentarny w Polsce. Stan obecny i perspektywy zmian*
- › A. K. Cianciara, *The Union for the Mediterranean and the Eastern Partnership: Perspectives from Poland, Hungary and the Czech Republic*

RAPORTY,
EKSPTYZY,
REKOMENDACJE

- › A. Driss, *Southern Perceptions about the Union for the Mediterranean*, ISP/EuroMeSCo
- › M. Fałkowska-Warska, A. Łada, *Obecność rozwiązań i instytucji niemieckich w polskim systemie edukacji*
- › K. Fiałkowska, J. Wiśniewski, *Polityka integracyjna Wielkiej Brytanii wobec uchodźców*
- › J. Fomina, *Światy równoległe - wizerunek własny Polaków w Wielkiej Brytanii*
- › B. Frydrych, M. Michalak, C. Sobczyk, *Ekspertyza dotycząca prawnej regulacji ciszy wyborczej i dopuszczalności prowadzenia w okresie ciszy wyborczej kampanii społecznej na rzecz podwyższenia partycypacji wyborczej*
- › T. G. Grosse, *Nowe perspektywy polityki innowacyjnej UE*
- › A. Gutkowska, *Ewaluacja funkcjonowania poradnictwa prawnego dla uchodźców - analiza prawna i praktyczna*
- › I. Jóźwiak, *Bez cudzoziemców byłibyśmy ubożsi. Wizerunek cudzoziemców na łamach polskiej prasy*
- › E. Kaca, J. Kucharczyk, J. Lovitt, *Partners in Eastern Promise: A chance for Polish-Czech co-operation*, ISP/PASOS
- › A. Karwacki, *Standardy usług świadczonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej oraz zakłady aktywności zawodowej*
- › W. Klaus, J. Frelak (red.), *Metodologia przygotowania bazy danych do identyfikacji zdarzeń o charakterze dyskryminacyjnym ksenofobicznym czy rasistowskim*, ISP/SIP
- › W. Klaus, J. Frelak (red.), *Ewaluacja funkcjonowania instytucji społecznego wsparcia m. st. Warszawy w zakresie właściwej realizacji praw przymusowych migrantów*, ISP/ SIP
- › L. Kolarska-Bobińska, J. Kucharczyk, A. Łada, E. Kaca, A. Sobańska, *Polska prezydencja w Radzie Unii Europejskiej: współpraca administracji publicznej z sektorem pozarządowym*
- › J. Konieczna, *Obraz cudzoziemców w polskiej prasie. Wyniki analizy ilościowej*
- › J. Konieczna, *Strategie Przetrwania- integracja imigrantów z Ukrainy na polskim rynku pracy*
- › I. Koryś, *Kobiety-imigrantki. Warunki udanej integracji*
- › A. Krajewska, *Kalendaria zmian prawnych w III sektorze* (4 edycje - projekt KOMPAS)
- › A. Krajewska, *Prawo o stowarzyszeniach - ewolucja regulacji prawnej* (projekt KOMPAS)
- › A. Krajewska, *Prawo o organizacjach pozarządowych - podsumowanie rocznego monitoringu* (projekt KOMPAS)
- › O. Lytvynenko, *Strategie Przetrwania- integracja imigrantów z Ukrainy na polskim rynku pracy. Raport z wywiadów z cudzoziemcami*
- › A. Łada, A. Fuksiewicz, *Czeska prezydencja w Radzie Unii Europejskiej - spojrzenie z Polski*

- › A. Łada, *Partnerstwo dla Prezydencji? Współpraca administracji z sektorem pozarządowym podczas czeskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej – wnioski dla Polski*
- › A. Łada we współpracy z J. Kucharczykiem, M. Dudkiewicz, G. Makowskim, M. Fałkowską – Warszawa, *Opracowanie koncepcji stałej współpracy pomiędzy administracją rządową a trzecim sektorem w Polsce w zakresie informowania społeczeństwa o polskim Przewodnictwie w Radzie UE*
- › Ł. Łotocki, *Integracja i dyskryminacja - krajobraz 2009*
- › G. Makowski, A. Sobańska, *Ocena skutków regulacji w Polsce i w Unii Europejskiej* (projekt KOMPAS)
- › G. Makowski, *Nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (projekt KOMPAS)
- › E. Małys, *Monitorowanie zjawisk o charakterze dyskryminacyjnym, ksenofobicznym i rasistowskim w Szwecji i Finlandii*
- › A. María López-Sala, *Immigration control and border management policy in Spain*
- › T. Świąćkowska, *Emigracja i gender z perspektywy pracy domowej i opiekuńczej*
- › R. Towalski, S. Portet, *Koncepcja systemu szkoleń Podnoszenie kompetencji uczestników dialogu społecznego*
- › R. Towalski, S. Portet, *Koncepcja studiów podyplomowych Podnoszenie kompetencji uczestników dialogu społecznego*
- › E. Tuta, *Analiza doświadczeń wybranych państw w dziedzinie monitorowania i rejestrowania przypadków zdarzeń o charakterze dyskryminacyjnym, ksenofobicznym czy rasistowskim na przykładzie Niemiec i Belgii*, ISP/Forum Darczyńców
- › M. Wenzel, *Stosunek do obcokrajowców w Polsce*
- › P. Winczorek, *Ustrój konstytucyjny i proces prawotwórczy*
- › J. Wiśniewski, *Doświadczenia Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych - monitorowanie i rejestrowanie przypadków zdarzeń o charakterze dyskryminacyjnym, ksenofobicznym czy rasistowskim*
- › J. Zbieranek, *Opinia prawna Instytutu Spraw Publicznych dotycząca rozwiązań proponowanych w poselskim projekcie ustawy – Kodeks Wyborczy* (druk nr 1568)
- › J. Zbieranek, *Opinia Instytutu Spraw Publicznych dotycząca projektu ustawy o petycjach*

